

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาจรรยาบรรณของข้าราชการครู ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางในการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ความหมายของครู
วิชาชีพครู
ความหมายของจรรยาบรรณ
ความหมายของจรรยาบรรณครู
ประวัติความเป็นมาของจรรยาบรรณครู
จรรยาบรรณครูไทย
ความสำคัญของจรรยาบรรณครู
การวิเคราะห์องค์ประกอบ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของครู

ในสังคมปัจจุบันมีการใช้คำว่า ครูและอาจารย์ กันในแทบทุกวงการอาชีพ จนดูเหมือนว่า ใครก็ตั้งตัวเป็นครูหรืออาจารย์ได้โดยง่าย ซึ่งอันที่จริงแล้วความหมายของครูหรืออาจารย์ใน ลักษณะของวิชาชีพหรือวิชาชีพชั้นสูง (Profession) นั้นมีความหมายกว้างขวางและลึกซึ้งกว่าการใช้เรียกกันในวงการอาชีพต่าง ๆ มากนัก (ธีรศักดิ์ อัครบวร , 2542 : 12) ในที่นี้จะขอยกตัวอย่าง ดังนี้

พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ 2529 : 92 – 94) ได้อธิบายความหมายและความ เป็นมาของครูไว้ว่า “ครู” ในสมัยโบราณในประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นเจ้าของคำคำนี้ เป็นคำที่สูง มาก เป็นผู้เปิดประตูทางวิญญาณ แล้วก็ทำให้เดินทางวิญญาณไปสู่คุณธรรมเบื้องสูง เป็นเรื่องทาง จิตใจโดยเฉพาะ มิได้หมายถึงเรื่องวัตถุหรือมรรยาท หรือแม้แต่อาชีพ จึงมีน้อยมาก ครูนั้นมักจะ ไปทำหน้าที่เป็นปุโรหิตของพระราชา หรืออิสระชนซึ่งมีอำนาจวาสนา มีหน้าที่การงานอันใหญ่ หลวง

คำว่า “ครู” มักแปลกันมาแต่เพียงว่าเป็นผู้ควรเคารพ หรือมีความหนักที่เป็นหนักอยู่เหนือศิระ เป็นเจ้าเหนืออยู่เหนือศิระคนทุกคน แต่เดี๋ยวนี้กลายมาเป็นผู้ประกอบวิชาชีพอย่างหนึ่ง

สำหรับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า

“ผู้สอน” หมายความว่า ครูและคณาจารย์ในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ

“ครู” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

“คณาจารย์” หมายความว่า บุคลากรซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนและการวิจัยในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาของรัฐและเอกชน

ทางด้าน สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (2518 : 457 – 458) กล่าวว่า คำว่า “ครู” เป็นศัพท์แผลงมาจากมูลศัพท์ 3 อย่าง คือ

1. มาจาก “ครู” แปลว่า หนัก ย้ำเกรง เอาใจใส่ เอื้อเฟื้อ หมายความว่า ผู้มีใจหนักแน่น ไม่ใจเบาฉุนเฉียว โกรธง่ายใจเร็ว มีน้ำหนักเหมือนฉัตรศิลา อีก 3 คำ หมายถึงผู้ที่ศิษย์พึงเคารพยำเกรง ผู้เอาใจใส่ในการเรียนของศิษย์และผู้เอื้อเฟื้อต่อศิษย์ ถือศิษย์เหมือนลูกของตนเอง

2. มาจาก “คร” แปลว่า เชิดชู เปิดเผย เลิกลอย หมายถึง ผู้ที่เชิดชูศิษย์ที่จมอยู่ในความโง่ให้ขึ้นสู่ความฉลาด ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาแก่ศิษย์โดยเปิดเผย ไม่อำพรางความรู้ ไม่ปิดบังซ่อนไว้เพราะหวงวิชาความรู้ และผู้เลิกลอย คือ เค้นด้วยวิทยาปรากฏแก่ศิษย์เหมือนดวงอาทิตย์เด่นด้วยรัศมีเห็นปรากฏแก่ชาวโลก

3. มาจาก “คิร” แปลว่า กล่าวถึง หรือเปล่ง หมายความว่า ผู้อบรมสั่งสอน คือ อบรมศิษย์ให้มีความรู้ความสามารถในวิทยาการ

ในส่วนของ ไกรนุช ศิริพูน (2531 : 3) กล่าวว่า “ครู” เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาดังนั้น ครูจะต้องเป็นผู้ถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมแก่นุชนรุ่นใหม่นั้น ทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ ยังต้องพยายามปรับปรุงความสามารถให้ศิษย์ในการที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกด้วย

สำหรับผกา สัตยธรรม (2544 : 1) ได้ให้ความหมายของครูไว้ว่า “ครู” คือ ผู้ที่ให้ความรู้และอบรมสั่งสอนให้ลูกศิษย์เป็นบุคคลที่มีความสามารถ และมีคุณธรรมควบคู่กันไป คือ ทั้งให้ความรู้และให้แนวทางที่จะประพฤติตนเป็นคนดีไปด้วย การที่ครูสร้างคนให้มีความรู้คู่คุณธรรม สังคมที่เป็นที่อยู่อาศัยก็จะมี ความสงบสุขและก็จะเจริญก้าวหน้า

ส่วน เสด็จ ทัดตชีโว (2527 : 10) อธิบายว่า “ครู” มาจากคำว่า “คร” ซึ่งแปลว่าหนัก ครู เป็นคำเดียวกับการวะ ซึ่งแผลงเป็น เคารพ แปลว่า ตระหนักหรือซาบซึ้ง คือรู้ไว้ด้วยปัญญา

นอกจากนี้ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (ม.ป.ป. : 91) กล่าวว่า ในความหมายทั่วไปนั้น ครู คือ ผู้สั่งสอน ผู้ฝึกอบรมหรือผู้ที่ทำให้คนไม่รู้ได้รู้ โวหารทางพุทธศาสนา อุปมาว่าเหมือน “หงายของที่คว่ำ” คือ การทำให้คนไม่รู้ได้รู้

ทางด้าน สมบูรณ์ พรธนาภพ (2538 : 51) ได้อธิบายว่า “ครู” (Teacher) คือ ผู้ที่ทำหน้าที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และพัฒนาจิตใจ สติปัญญา ความสามารถ และอบรมศีลธรรมจรรยา ตลอดจนเป็นแบบอย่างให้แก่ศิษย์ เพื่อให้เขามีชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดีและมีคุณภาพ

ในขณะที่ วรรณ มณีโชติ (2541 : 16) ได้สรุปความหมายของครูเอาไว้ว่า “ครู” หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่เปิดประตูทางวิญญาณ อบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้และคุณธรรม ตลอดจนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อถ่ายทอดให้ศิษย์เป็นเยาวชนที่ดีของชาติในอนาคต

อย่างไรก็ตาม ยนต์ ชุ่มจิต (2531 : 49 – 55) ได้อธิบายความหมายของ “ครู” ตามหน้าที่และความรับผิดชอบของครู ตามรูปแบบคำในภาษาอังกฤษ “TEACHERS” ซึ่งได้อธิบายความหมายของพยัญชนะแต่ละตัวในคำดังกล่าว ดังนี้

T (Teaching) การสอน หมายถึง การอบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้ความสามารถในวิชาการทั้งหลายทั้งปวง

E (Ethics) จริยธรรม หมายถึง หน้าที่ในการอบรมจริยธรรมให้แก่นักเรียน

A (Academic) วิชาการ หมายถึง ต้องมีความรับผิดชอบในทางวิชาการอยู่เสมอ

C (Cultural Heritage) การสืบทอดวัฒนธรรม หมายถึง ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งให้ตกทอดไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง หรือรุ่นต่อ ๆ ไป

H (Human Relationship) มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การมีมนุษยสัมพันธ์อันดีทางครูต่อบุคคลทั่วไป

E (Evaluation) การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลการเรียนการสอนนักเรียน

R (Research) การวิจัย หมายถึง ต้องเป็นนักแก้ปัญหา

S (Service) บริการ หมายถึง การให้บริการ ต้องให้บริการแก่สังคม หรือ บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

เช่นเดียวกับ กูด (Good, 1973 : 586) ได้ให้ความหมายของ “ครู” (Teacher) ไว้ใน Dictionary of Education ดังนี้

1. ครู คือ บุคคลที่ทางราชการจ้างไว้ เพื่อทำหน้าที่ในการแนะนำ หรืออำนวยความสะดวกในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สำหรับนักเรียนหรือนักศึกษาในสถาบันไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชน

2. ครู คือ บุคคลที่มีประสบการณ์ หรือมีการศึกษามาก หรือดีเป็นพิเศษ หรือมีทั้งประสบการณ์และการศึกษาดีเป็นพิเศษในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ที่สามารถช่วยทำให้บุคคลอื่น ๆ เกิดความเจริญงอกงามและพัฒนาก้าวหน้าได้

3. ครู คือ บุคคลที่สำเร็จหลักสูตรวิชาชีพจากสถาบันฝึกหัดครู และการศึกษาอบรมนั้นได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ โดยการมอบประกาศนียบัตรทางการสอนให้แก่บุคคลนั้น

4. ครู คือ บุคคลที่สั่งสอนอบรมคนอื่น ๆ

จากความหมายของครูที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าความหมายของครูมีความหมายที่เป็นไปในแนวเดียวกัน คือมีความหมายที่บ่งบอกถึง ภาระหน้าที่ของครู ความรับผิดชอบ รวมถึงคุณธรรมและจริยธรรมที่ครูต้องระลึกรู้เสมอ ซึ่งพอจะสรุปความหมายของครูได้ว่า “ครู” หมายถึง บุคคลผู้ที่ทำให้ผู้อื่นที่ไม่รู้กลายเป็นผู้มีความรู้ โดยครูจะเป็นผู้ชี้แนวทาง ถ่ายทอด แนะนำ อบรม สั่งสอน ให้แก่ศิษย์ด้วยความเต็มใจโดยไม่เก็บความรู้ไว้เพื่อตนเอง เพื่อให้ศิษย์นำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาตนเองและประเทศชาติได้ต่อไป

วิชาชีพครู

วิชาชีพต่างจากอาชีพธรรมดาทั่ว ๆ ไป คนที่มีอาชีพธรรมดานั้นมุ่งการทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพ เพื่อการดำรงชีวิต แต่ยังไม่ใช้วิชาชีพ เพราะผู้ที่มีวิชาชีพนั้นจะต้องมีความรู้ชั้นสูง เป็นมืออาชีพ และเมื่อมีวิชาความรู้ชั้นสูงแล้วยังไม่พอ ต้องเป็นคนที่ประกอบอาชีพแล้ว ทำหน้าที่แล้วเป็นคนน่านับถือ มีเกียรติ มีศักดิ์ศรีมากกว่า วิชาชีพจึงเป็นเรื่องการประกอบอาชีพอันมีฐานะอยู่ที่วิชาความรู้ วิชาความรู้บวกกับอาชีพจึงเป็นวิชาชีพ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านยังไม่ทำให้มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี สิ่งที่มาประกอบให้มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ก็คือ จรรยาบรรณ จรรยาบรรณบวกกับวิชาความรู้ ความสามารถทำให้เกิดเกียรติและศักดิ์ศรีของวิชาชีพ ในส่วนของวิชาชีพนั้นจะมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 4 ประการ คือ วิชาความรู้ จรรยาบรรณ การคัดสรร และมีสมาคมวิชาชีพคอยควบคุม กำกับดูแล สมาคมที่คอยควบคุมดูแล มักจะเป็นต้นกำเนิดของจริยธรรมวิชาชีพ (จรรยาวิชาชีพ) คือ ประกาศให้มีจรรยาบรรณขึ้นมา เป็นข้อตกลงที่คนทำร่วมกันซึ่งสมาคมนั้นอาจจะมีหรือไม่มีสมาคมนั้นก็ได้ แต่ถ้ามีสมาคมก็อาจทำให้เกิดจรรยาวิชาชีพ (จรรยาบรรณ) ขึ้นมาได้ง่าย (พิภพ วังเงิน , 2545 : 16)

วิชาชีพอ = อาชีพ + ความรู้
 การมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี = ความรู้เชี่ยวชาญ + จรรยาบรรณเกียรติ
 ศักดิ์ศรีของวิชาชีพ = มีความรู้ + จรรยาบรรณ +
 การคัดเลือก + สมาคมวิชาชีพที่คอย
 ควบคุม

พิภพ วังเงิน (2545 : 16) ได้ให้ความหมายของวิชาชีพไว้ คือ

วิชา + อาชีพ = วิชาชีพ หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพที่ต้องใช้ความรู้เฉพาะ ผู้ปฏิบัติวิชาชีพ
 จะต้องมีวิชาการหรือความรู้ขั้นสูง ต้องศึกษาอบรมฝึกหัดกันเป็นเวลานานกว่าจะมีความรู้
 ความสามารถที่จะปฏิบัติวิชาชีพได้ และต้องมีกิจการทำเป็นอาชีพทำเป็นประจำ ไม่ใช่ทำแบบ
 สัมผัสเล่น หรือชั่วคราวชั่วคราว วิชาชีพ มุ่งนำความรู้ ความเข้าใจในวิชาการไปประยุกต์ใช้ให้เกิด
 ประโยชน์

ในส่วนของพจนานุกรม Collins cobuild (1987 : 1146) กล่าวถึงความหมายของวิชาชีพ
 ว่า เป็นลักษณะหนึ่งของงาน (Job) ซึ่งเป็นงานที่ผู้ทำต้องได้รับการฝึกฝนโดยเฉพาะ และเป็น
 งานที่ทำให้ผู้ประกอบกรนั้นได้รับฐานะที่สูงเป็นพิเศษจากสังคม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2539 : 766) อธิบายว่า วิชาชีพ
 เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญ

อาจกล่าวได้ว่าวิชาชีพก็เป็นอาชีพที่ผู้ประกอบกรต้องมีการฝึกฝน มีความรู้และความ
 เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ ซึ่งอาชีพครูเคยจัดไว้เป็นอาชีพของปุชนิยบุคคล ผู้ซึ่งมีบุญคุณและทำ
 ประโยชน์แก่โลกมากมายมหาศาล แต่รับผิดชอบแทนเพียงเลี้ยงชีพอยู่ได้เท่านั้น (พุทธทาสภิกขุ ,
 2527 : 92) นอกจากนี้ยังได้รับการยอมรับว่าเป็นอาชีพขั้นสูง (Profession) อาชีพหนึ่ง

ซึ่ง ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2537 : 9) ได้กล่าวถึงลักษณะของวิชาชีพขั้นสูงว่าต้องมีลักษณะ
 สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ต้องได้รับการศึกษาวิชานั้น ๆ เป็นระยะเวลาาน ประมาณ 16 ปี คือ การศึกษา
 สามัญ 12 ปี ศึกษาระดับอุดมศึกษา 4 ปี และควรจบปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำ
2. วิชาต่าง ๆ ซึ่งคนในวิชาชีพนั้นจะต้องเรียน โดยมีหลักการและทฤษฎีที่เชื่อถือได้
 ซึ่งทฤษฎีและหลักการที่นำมาสอนกันนั้นจะต้องเกิดจากการวิจัย

3. วิชาชีพต่าง ๆ จะต้องมีความพิเศษเฉพาะ
4. สถาบันวิชาชีพจะต้องมีหลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ สอดคล้องกับ จันทร ชุ่มเมืองปักษ์ (2530 : 1) ซึ่งได้สรุปลักษณะของวิชาชีพชั้นสูงไว้ว่า
 1. เป็นวิชาชีพที่บริการแก่สังคม โดยไม่ซ้ำซ้อนกับสาขาวิชาอื่น
 2. บริการที่ให้นั้นต้องใช้วิธีการแห่งปัญญา ไม่ใช่โดยสามัญสำนึก
 3. เป็นวิชาชีพที่มีความอิสระในการดำเนินการที่เกี่ยวกับวิชาชีพ
 4. เป็นวิชาชีพที่ผ่านการศึกษาระดับสูง ต้องเรียนมาโดยเฉพาะ
 5. เป็นวิชาชีพที่มีจรรยาบรรณเป็นของตนเอง
 6. เป็นวิชาชีพที่มีสถาบันของตนเอง เป็นแหล่งกลางคอยสร้างสรรค์จริยธรรมและความมั่นคงในทำนองเดียวกัน สุนทร มุสิกรัมย์ (2535 : 14) ได้ประมวลความเห็นของนักการศึกษา

และนักวิชาการเกี่ยวกับองค์ประกอบอันเป็นลักษณะของวิชาชีพชั้นสูงไว้ ดังนี้

1. เป็นวิชาชีพที่บริการแก่สังคม
2. เป็นวิชาชีพที่จะต้องได้เรียนรู้เป็นระยะเวลานาน
3. เป็นอาชีพที่มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ
4. เป็นวิชาชีพที่ใช้ปัญญามากในการประกอบอาชีพ
5. เป็นวิชาชีพที่มีความเป็นอิสระในการประกอบอาชีพ
6. เป็นวิชาชีพที่มีฐานะทางสังคมอยู่ในระดับสูง
7. เป็นวิชาชีพที่มีสถาบันของตนเอง

เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพชั้นสูง และจากแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ แล้ว จะเห็นได้ว่า วิชาชีพครูมีลักษณะที่สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานเดียวกันกับวิชาชีพชั้นสูงอื่น ๆ เช่นเดียวกับ แพทย์ วิศวกร ทนายความ ฯลฯ ดังที่ ยนต์ ชุ่มจิต (2526 : 182 – 183) กล่าวว่า อาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง เนื่องจาก

1. อาชีพครูมีจรรยาบรรณ
2. อาชีพครูใช้เวลาศึกษาอบรมยาวนาน
3. อาชีพครูมีความเป็นอิสระในการประกอบอาชีพ
4. ป้องกันพิทักษ์ผลประโยชน์ของครู
5. ครูให้บริการแก่สังคม
6. ครูใช้วิธีการแห่งปัญญาในการให้บริการ

สอดคล้องกับ บุนหา วัฒนะ (2533 : 2 - 3) ซึ่งได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า ในสังคมไทย อาชีพครูถือว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ เป็นผู้ให้วิทยาทานเพื่อความเจริญของบุคคลและสังคม เป็นปวงชนียบุคคลที่ควรแก่การเคารพ และเป็นแม่พิมพ์ของชาติ ดังนั้น จึงได้รับการยกย่องว่าอาชีพครู เป็นวิชาชีพชั้นสูงเช่นเดียวกับวิชาชีพชั้นสูงอื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. อาชีพครูมีบริการที่ให้แก่สังคมที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง
2. การใช้วิธีการแห่งปัญญาในการให้บริการ
3. ครูจำเป็นต้องได้รับการศึกษาอบรมให้เป็นผู้ที่มีความรู้
4. วิชาชีพครู เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่สมาชิกมีความเป็นอิสระ
5. วิชาชีพครู เป็นวิชาชีพที่มุ่งบริการแก่ผู้อื่น มากกว่าการหาผลประโยชน์จากผู้รับบริการ
6. วิชาชีพครู มีสถาบันวิชาชีพเป็นแหล่งกลางในการสร้างสรรค์จริยธรรมมาตรฐานของวิชาชีพ

จากเหตุผลข้างต้น จะเห็นได้ว่า อาชีพครูถือเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง เนื่องจาก อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพของตนเอง ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญพิเศษมาบริการสังคม มีระยะเวลาในการฝึกอบรม และมีอิสระในการประกอบวิชาชีพ เพื่อสร้างสรรค์คนให้นำความรู้ไปพัฒนาประเทศ

ความหมายของจรรยาบรรณ

“จรรยาบรรณ” ได้มีผู้ให้ความหมายไว้มากมายทั้งในรูปแบบของศีลธรรม คุณธรรม และในรูปแบบของแนวประพฤติปฏิบัติของสมาชิกในวิชาชีพนั้น ๆ ความหมายต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยรวบรวมได้ มีดังนี้

เฟรด เฟลด์แมน (Feldman, 1978 : 67) ได้กล่าวไว้ว่า จรรยาบรรณ คือกลุ่มของกฎ กติกาที่สมบูรณ์ที่ครอบคลุมแนวประพฤติปฏิบัติในทุก ๆ สถานการณ์

สำหรับ พิชัย ไชยสงคราม (2542 : 125) ได้ให้ความหมายของจรรยาบรรณไว้ว่า คำว่า จรรยาบรรณ เป็นคำสมาสระหว่าง “จรรยา” ซึ่งหมายถึงความประพฤติที่พึงปฏิบัติ กิริยาซึ่งควรปฏิบัติ หรือสิ่งที่ต้องปฏิบัติ และอีกคำหนึ่งคือ “บรรณ” ซึ่งหมายถึง เอกสารหรือหนังสือ เมื่อรวมคำสองคำนี้เข้าด้วยกัน จึงมีความหมายว่า ความประพฤติที่ผู้ประกอบวิชาชีพต่าง ๆ ได้กำหนดขึ้นเพื่อรักษาชื่อเสียงเกียรติคุณของวิชาชีพนั้น ๆ โดยบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

เช่นเดียวกับ ยนต์ ชุ่มจิต (2534 : 199) ได้อธิบายและให้ความหมายของจรรยาบรรณว่า “จรรยาบรรณ” เป็นคำสมาส ระหว่าง “จรรยา” และ “บรรณ” ซึ่งจรรยาหมายถึง ความประพฤติหรือกิจที่ควรประพฤติ ส่วนบรรณหมายถึง เอกสารหรือหนังสือ เมื่อรวมเข้าด้วยกัน จึงหมายถึง เอกสารหรือหนังสือที่วางด้วยข้อควรประพฤติปฏิบัติของบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรืออาชีพใดอาชีพหนึ่ง

ในส่วนของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 212 – 213) ได้ให้ความหมายของคำว่า “จรรยาบรรณ” หมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่าง กำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้

ในทำนองเดียวกัน พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530 (2532 : 134) ได้ให้ความหมายตามรูปศัพท์ไว้ว่า “จรรยา” หมายถึง ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติในหมู่คณะ ส่วนคำว่า “จรรยาบรรณ” หมายถึง ความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ กำหนดขึ้นเพื่อรักษาชื่อเสียงเกียรติคุณ

นอกจากนี้ มานิตย์ มานิตเจริญ (2519 : 361) ให้ความหมายของจรรยาว่า หมายถึง ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่า “จรรยาบรรณ” หมายถึง หลักเกณฑ์ความประพฤติ

ทางด้าน อรุณ รักธรรม (2524 : 157) กล่าวถึงจรรยาบรรณว่า “จรรยาบรรณ” หมายถึง สิ่งที่ใช้ในการควบคุมความประพฤติภายใน ซึ่งสังคมหรือวงการของบุคคลในอาชีพใดอาชีพหนึ่งยอมรับว่าเป็นความประพฤติที่ดีที่ชอบ การกระทำการใดเป็นการกระทำที่ผิดและสิ่งใดพึงปฏิบัติสิ่งใดพึงละเว้น

ส่วน ประวิณ ณ นคร (2527 : 3) ให้ความหมายว่า “จรรยาบรรณ” เป็นข้อกำหนด กฎเกณฑ์ อันเป็นปทัสถานสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ ยึดถือปฏิบัติ เช่น จรรยาบรรณแพทย์ จรรยาบรรณครู เป็นต้น ถ้าเป็นลักษณะเชิงพฤติกรรมที่มีอยู่ในตัวผู้ประกอบวิชาชีพ หรือที่แสดงออกมาจากตัวคนดังกล่าวนี้ เรียกว่า “จรรยา”

ยังมี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2529 : 5) ที่ได้นิยามคำว่า “จรรยาบรรณ” ไว้ คือ เป็นแบบแผนที่สังคมวิชาชีพกำหนดขึ้นเพื่อควบคุมตัวเองได้

นอกจากนี้ ธีรยุทธ์ หล่อเลิศรัตน์ (2539 : 92 – 94) ยังได้กล่าวว่า การพยายามให้คำจำกัดความของ “จรรยาบรรณ” เป็นเรื่องของการพยายามให้คำจำกัดความของ “ความดีงาม” ในทัศนะของท่าน “จรรยาบรรณ” เป็นข้อกำหนดเชิงปรัชญาและอุดมการณ์ เรียกว่า Ethics เป็นสิ่งละเอียดอ่อนมาก จรรยาบรรณมีความหมายลึกซึ้งและกว้างไกล ซึ่งเริ่มจาก Values คือ คุณค่า

ของคนหรือค่านิยมของเราต่อตัวเรา ต่อสังคม ต่อหน่วยงาน ต่อส่วนรวม นี่เป็นจุดเริ่มของ จรรยาบรรณ เพราะว่าคุณค่าหรือค่านิยม (Values) จะไปกำหนดทัศนคติ (Attitude) และ ทัศนคติก็จะไปกำหนดพฤติกรรม (Behaviors) เป็นสิ่งที่ปรากฏให้เห็นได้ในแง่ของกรอบเนื้อหา สาระของจรรยาบรรณของข้าราชการในประเทศต่าง ๆ โดยปกติจะอยู่ในกรอบของเนื้อหาสาระ ประมาณ 8 เรื่องใหญ่ ๆ ด้วยกัน ดังต่อไปนี้

1. ความซื่อสัตย์ ความมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี
2. ความเสมอภาค ความเป็นกลางในการปฏิบัติต่อผู้เรียกร้องไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดโดยไม่ ถูกต้อง
3. ความเคารพในกฎหมายเป็นคุณภาพที่สำคัญของข้าราชการ ข้าราชการอยู่กับกฎหมาย จึงต้องเคารพกฎหมาย เป็นตัวอย่างให้แก่ประชาชนเคารพกฎหมายได้
4. ความนับถือบุคคลอื่น คือ ให้เกียรติต่อผู้อื่น ไม่ว่าระดับตำแหน่งฐานะใด ๆ ทั้งสิ้น
5. ความขยันหมั่นเพียร
6. ความประหยัด และมีประสิทธิภาพ
7. ความสามารถในการตอบสนอง ซึ่งอาจเป็นการตอบสนองความต้องการที่ถูกต้องของ ประชาชน หรือตอบสนองความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม
8. ความเชื่อถือได้ (Accountability)

จากความหมายของจรรยาบรรณดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า “จรรยาบรรณ” หมายถึง ข้อกำหนดที่นำมาควบคุมความประพฤติผู้ที่ประกอบวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อให้ได้ยึดถือ ปฏิบัติเป็น แบบแผนที่จะรักษาชื่อเสียงและศักดิ์ศรีของอาชีพที่ตนเองสังกัดอยู่

ความหมายของจรรยาบรรณครู

ได้มีผู้ให้ความหมายของจรรยาบรรณไว้ดังนี้

ผกา สัตยธรรม (2544 : 43) อธิบายความหมายของจรรยาบรรณครูว่า

“จรรยาบรรณครู” หมายถึง การกำหนดข้อปฏิบัติ หรือคุณธรรมเพื่อใช้เป็นหลักปฏิบัติในวิชาชีพ ครูของผู้ที่เป็นครู เพื่อให้เกิดความพอใจทั้งแก่ผู้กำหนดเองคือครู และผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยคือศิษย์ โดยมีหลักการที่ถูกต้องเหมาะสม เมื่อปฏิบัติแล้วทำให้เกิดความพอใจความสำเร็จ ความ เจริญก้าวหน้า ทั้งแก่ ครูผู้สอน และยังก่อผลดีแก่ศิษย์เอง อันจะก่อให้เกิดผลดีแก่ตัวครูเอง ลูกศิษย์และส่วนรวม คือสังคมและประเทศชาติอีกด้วย

ทางด้าน พิชัย ไชยสงคราม (2542 : 126) ได้สรุปความหมายของคำว่า “ จรรยาบรรณครู ” ว่า หมายถึง ข้อกำหนดหรือข้อบัญญัติที่ผู้มีอาชีพครูควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อรักษาส่งเสริมผู้ประกอบวิชาชีพครู ให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครู

ส่วน พระอดิศร ธีรสีโล (2540 : 71) กล่าวว่า จรรยาบรรณของครู หมายถึง หนังสือเอกสารที่กล่าวถึงความประพฤติ หรือข้อกำหนดกิริยาที่ควรประพฤติ

จรรยาบรรณของครู หมายถึง หนังสือเอกสารที่ว่าด้วย กิริยาที่ครูควรประพฤติปฏิบัติ สอดคล้องกันกับ พระราชวิสุทธิโมลี (2526 : 37) ที่กล่าวว่า “ จรรยาบรรณครู ” หมายถึง คุณธรรมของครู ซึ่งเป็นเกณฑ์และเป็นระเบียบที่ครูต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด หากครูขาดจรรยาบรรณย่อมเกิดความเสียหายแก่ครูและสถาบันครู

ในทำนองเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2524 : 4) เขียนถึงจรรยาบรรณครูไว้ว่า จรรยาบรรณครู หมายถึง ความดีหรือสิ่งที่ดีที่ครูจำเป็นต้องมีและต้องปฏิบัติ เช่นเดียวกับ สาโรช บัวศรี (2524 : 30 - 32) ที่ให้ความหมายว่า “ จรรยาบรรณครู ” หมายถึง ความดีหรือสิ่งที่ดีที่ครูจำเป็นต้องปฏิบัติในหน้าที่ของครู

สำหรับ วีระ ตันตระกูล , บุญทรง สังข์ทอง และอุบล เล่นวาริ (2532 : 429) กล่าวว่า “ จรรยาบรรณครู ” หมายถึง หลักเกณฑ์ที่ควรประพฤติปฏิบัติของผู้ประกอบอาชีพครู

โดยทาง ยนต์ ชุมจิต (2526 : 70) ก็ได้ให้ความหมายของจรรยาบรรณครูไว้ว่า หมายถึง กิริยาที่ครูควรประพฤติปฏิบัติ

นอกจากนี้ ยนต์ ชุมจิต ยังได้ให้ความหมายของจรรยาบรรณครูไว้อีกว่า “ จรรยาบรรณครู ” หมายถึง ประมวลความประพฤติหรือกิริยาอาการที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อรักษาส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียงและฐานะของความเป็นครู

และในส่วนของ วรรณา มณีโชติ (2541 : 42) ได้สรุปความหมายของจรรยาบรรณครูว่า “ จรรยาบรรณครู ” หมายถึง ความประพฤติที่ครูควรปฏิบัติเพื่อรักษาส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียงและฐานะของความเป็นครู

จากความหมายของจรรยาบรรณครู ข้างต้นนั้น สามารถสรุปได้ว่า จรรยาบรรณครู หมายถึง ข้อกำหนดที่มีไว้เพื่อให้ผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูได้ยึดถือปฏิบัติในการทำกิจกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม

ประวัติความเป็นมาของจรรยาบรรณครู

อาชีพชั้นสูงทุกอาชีพต้องมีจรรยาบรรณ อาชีพครูซึ่งเป็นอาชีพชั้นสูงอาชีพหนึ่งจึงจำเป็นต้องมีจรรยาบรรณ ซึ่งในสมัยก่อนที่ยังไม่มีจรรยาบรรณครูบัญญัติขึ้นมานั้น ครูทั้งหลายก็ใช้หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของครู และคุณธรรมทั่วไปที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ เป็นหลักในการปฏิบัติตนและประกอบอาชีพ (ผกา สัตยธรรม , 2544 : 43) ครูที่ทำหน้าที่ในการสอนสมัยนั้นมีแต่จรรยาบรรณในหัวใจ ครูทุกคนทำหน้าที่ของครูด้วยวิญญานครูหรือด้วยความสำนึกในความเป็นครูอย่างแท้จริง กล่าวคือ พ.ศ. 2438 ได้มีการอบรมครูหรือประชุมครูขึ้นเป็นครั้งแรกที่ “ วิทยาทานสถาน ” ต่อมาในปี พ.ศ. 2443 ได้จัดตั้งสภาสำหรับอบรมและประชุมครูขึ้นอีกแห่งเรียกว่า “ สภาไทยจารย์ ” ในปี พ.ศ. 2445 กรมศึกษาธิการจึงตั้งสถานที่ประชุมอบรมและสอนครูขึ้นที่โรงเรียนทวีธาภิเศกเรียกว่า “ สามัคยาจารย์สโมสรสถาน ” และต่อมาได้เปลี่ยนเป็นรูปสมาคม เรียกว่า “ สามัคยาจารย์สมาคม ” ในปี พ.ศ. 2447 โดยมีวัตถุประสงค์หลักอยู่ 3 ประการ คือ การส่งเสริมด้านวิชาการ การส่งเสริมศีลธรรม และการทำกิจกรรมด้านกีฬาและบันเทิง สามัคยาจารย์สมาคมก็ดำเนินกิจกรรมในลักษณะนี้เรื่อยมา จนกระทั่งถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 บทบาทขององค์กรครูในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 มิได้เน้นในเรื่องวินัยจรรยาบรรณเท่าใด ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการในด้านการส่งเสริมวิชาการและกิจกรรมด้านอื่น ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปได้บีบบังคับให้ครูที่มีความรู้ความสามารถละทิ้งอาชีพครูไปประกอบอาชีพอื่น ทำให้รัฐบาลสมัยนั้นได้หันมาให้ความสนใจและแก้ไขปัญหาของครูอย่างจริงจัง ซึ่งรวมทั้งการส่งเสริมในด้านคุณสมบัติและคุณธรรมของครูที่ดีด้วย และได้มีการตราพระราชบัญญัติครูพุทธศักราช 2488 ขึ้น โดยสาระสำคัญให้มีสภาในกระทรวงศึกษาธิการขึ้นเรียกว่า “ ครูสภา ” และให้รวมกิจการของสามัคยาจารย์สมาคมเข้ากับกิจการของครูสภา และให้ครูทุกคนเป็นสมาชิกของสภานี้ พระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488 ได้กำหนดให้ครูสภาทำหน้าที่เดิมของสามัคยาจารย์สมาคม นอกจากนั้นก็ให้ทำหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับนโยบายการศึกษา และวิชาการศึกษาทั่วไปแก่กระทรวงศึกษาธิการ ควบคุมจรรยาและวินัยของครูและครอบครัวของครู ให้ได้รับความช่วยเหลือตามสมควร รักษาผลประโยชน์ส่งเสริมฐานะของครู และทำหน้าที่แทน ก.พ. ในส่วนของการบริหารงานบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ , 2507 : 814 – 823 , อ้างถึงใน บริบูรณ์ บุญหนุน , 2529 : 10 – 11) นับว่าครูสภาเป็นองค์กรครูแห่งแรกที่มีบทบาทเกี่ยวกับการส่งเสริมและควบคุมวินัย จรรยาบรรณครู โดยจรรยาบรรณครูที่เขียนเป็นรายลักษณ์อักษรฉบับแรก เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2506 หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานกรรมการอำนวยการครูสภา (ผกา สัตยธรรม , 2544 : 44) โดย

อาศัยอำนาจบังคับของ พ.ร.บ. ครู พ.ศ. 2488 ที่กำหนดให้คุรุสภาเป็นสถาบันผู้ออกระเบียบบังคับได้ เรียกว่าระเบียบประเพณีของครูว่าด้วยจรรยาบรรณครู 10 ข้อ และระเบียบประเพณีของครูว่าด้วยวินัยครูอีก 10 ข้อ ระเบียบทั้งสองฉบับนี้มีผลบังคับตามกฎหมาย แต่การแยกระเบียบเป็นจรรยาบรรณครูกับวินัยทำให้ยุ่งยากในการใช้บังคับสับสนทั้งผู้ใช้และผู้ปฏิบัติ ภายหลังคุรุสภาจึงได้ปรับปรุงยุบรวมระเบียบทั้งสองฉบับ และกำหนดขึ้นใหม่เมื่อ พ.ศ. 2526 เรียกว่าระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2526 จนปี พ.ศ. 2539 คุรุสภาได้ปรับปรุงข้อบังคับเกี่ยวกับจรรยาบรรณของครูขึ้นใหม่อีกครั้งโดยตัดข้อความที่มีลักษณะเป็นวินัยออกไป เหลือเพียงบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นจริยธรรมหรือจรรยาบรรณและมีเพียง 9 ข้อ เรียกว่าระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 (ธีรศักดิ์ อัครบวร , 2542 : 115)

จรรยาบรรณครูไทย

คุรุสภาเป็นองค์กรครูแห่งแรกที่มีบทบาทเกี่ยวกับการส่งเสริมและควบคุมระเบียบวินัยจรรยาบรรณครู ซึ่งต่อมาใน พ.ศ. 2506 คุรุสภาในฐานะองค์กรวิชาชีพครูจึงได้วางระเบียบเพื่อให้ครูได้ยึดเป็นแนวทางปฏิบัติขึ้น 2 ฉบับ คือ

1. ระเบียบประเพณีของครูว่าด้วยวินัยครู พ.ศ. 2506
2. ระเบียบประเพณีของครูว่าด้วยจรรยาบรรณของครู พ.ศ. 2506

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระเบียบประเพณีของครูว่าด้วยวินัยครู พ.ศ. 2506

1. ครูต้องสนับสนุนและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
2. ครูต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของครูให้เกิดผลดี ด้วยความเอาใจใส่ระมัดระวังประโยชน์ของสถานศึกษา
3. ครูต้องสุภาพเรียบร้อย เชื่อฟังและไม่แสดงความกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา ผู้ได้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา
4. ครูต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่สถานศึกษา จะละทิ้งหรือทอดทิ้งการงานมิได้
5. ครูต้องประพฤติตนอยู่ในความสุจริตและปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์เที่ยงธรรม
6. ครูต้องรักษาชื่อเสียงมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว
7. ครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามบุคคลใด ๆ

8. ครูต้องถือปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมของสถานศึกษา
9. ครูต้องรักษาความสามัคคีระหว่างครูและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหน้าที่การงาน
10. ครูต้องรักษาความลับของศิษย์ ผู้ร่วมงาน และสถานศึกษา

ระเบียบประเพณีของครูว่าด้วยจรรยาบรรณของครู พ.ศ. 2506

1. ครูควรมีศรัทธาในอาชีพครูและให้เกียรติแก่ครูด้วยกัน
2. ครูควรบำเพ็ญตนให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นครู
3. ครูควรใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ ความชำนาญอยู่เสมอ
4. ครูควรตั้งใจสั่งสอนศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ
5. ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการอบรมสั่งสอนเด็กอย่างใกล้ชิด
6. ครูควรรู้จักเสียสละและรับผิดชอบในหน้าที่การงานทั้งปวง
7. ครูควรรักษาชื่อเสียงในคณะครู
8. ครูควรรู้จักมัธยัสถ์และพยายามสร้างฐานะของตนเอง
9. ครูควรยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือและไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น
10. ครูควรบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

เนื่องจากจรรยาบรรณครูทั้งสองฉบับดังกล่าวมีลักษณะแยกจากกัน กล่าวคือ ฉบับแรก มีลักษณะเป็นวินัยซึ่งครูทุกคนต้องประพฤติปฏิบัติ ส่วนฉบับหลังมีลักษณะเป็นจรรยาบรรณซึ่งมีความหมายไปในลักษณะที่ว่าครูควรจะทำหรือไม่ก็ยอมไม่ได้ ครูคนใดปฏิบัติตามก็ไม่มีความคิดแต่อย่างใด ดังนั้น เพื่อการปรับปรุงจรรยาบรรณครูให้เหมาะสมยิ่งขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดสัมมนาว่าด้วยจรรยาบรรณสำหรับครูขึ้น ทำให้ได้จรรยาบรรณครูอีกฉบับหนึ่ง เรียกว่า “จรรยาครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2523” จรรยาครูฉบับนี้ ทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีจุดประสงค์เพื่อให้มีผลบังคับใช้กับบุคคล 2 ประเภท ในลักษณะต่างกันตามความเหมาะสม กล่าวคือ

1. ให้มีผลบังคับใช้โดยตรงกับผู้ประกอบวิชาชีพครู ได้แก่ ครูตามพระราชบัญญัติครู พ.ศ. 2523 ครูโรงเรียนราษฎร์ พนักงานเทศบาลตำแหน่งครู ข้าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งดำรงตำแหน่งในสถาบันการศึกษาของกรุงเทพมหานคร อาจารย์ในสถาบันที่ผลิตครู โดยใช้จรรยาครูเป็นกรอบในการควบคุมความประพฤติและการปฏิบัติของผู้ประกอบอาชีพครูเหล่านั้น
2. ผู้ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในข้อ 1 เช่น อาจารย์ในมหาวิทยาลัย อาจารย์ที่ทำหน้าที่การสอนพิเศษ ฯลฯ ซึ่งไม่อยู่ในความควบคุมโดยตรงให้ถือว่าจรรยาครูเป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติตาม โดยมีผลในการประเมินหรือวัดจิตใจ ซึ่งอาจไม่เป็นการบังคับโดยตรง แต่จะใช้

ความนิยมของสาธารณชนเป็นกรอบให้บุคคลเหล่านั้นระมัดระวังความประพฤติและการปฏิบัติ (พิชัย ไชยสงคราม , 2542 : 128)

จรรยาครูที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ปรับปรุงตามความเห็นของ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยสรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับจรรยาบรรณครูไว้ในหมวดที่ 3 ว่า ด้วยมาตรฐานการปฏิบัติตนของครูนั้น กำหนดว่าบทบัญญัติในหมวดนี้เป็นสิ่งที่ครูต้องถือปฏิบัติมี 12 ข้อได้แก่ (ชีรศักดิ์ อัครบวร , 2542 : 117)

1. ต้องรักษาความสามัคคี ชื่อเสียงของหมู่คณะ และสถานศึกษาที่สังกัดอยู่
2. ต้องไม่ลบหลู่คู่มั่นศาสนา
3. ต้องรักษาชื่อเสียงมิให้ขึ้นชื่อว่าประพฤติก้าว
4. ไม่ละทิ้งการสอน อุทิศเวลาให้แก่ศิษย์ และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ
5. ต้องรักษาความลับของศิษย์ เพื่อนร่วมงาน และสถานศึกษา
6. ต้องถือปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมที่ดีของสถานศึกษา
7. ต้องประพฤติและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และเที่ยงธรรมโดยไม่เห็นแก่

ประโยชน์อันมิชอบ

8. ต้องไม่ปิดบังอำพราง หรือบิดเบือนเนื้อหาสาระทางวิชาการ
9. ต้องไม่คู่มั่นเหยียดหยามเพื่อนร่วมงาน และบุคคลใด ๆ เชื้อพียงและไม่กระด้าง กระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งการในหน้าที่การงาน โดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผน ของสถานศึกษา
10. ต้องไม่เบียดบังใช้แรงงานหรือนำผลงานของศิษย์ไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัว
11. ต้องไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริตหรือเป็นภัยต่อ มนุษยชาติ
12. ต้องไม่นำผลงานของผู้อื่นมาแอบอ้างเป็นผลงานของตน

เนื่องจากจรรยาบรรณครู ฉบับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติก็ได้มีการ ประกาศใช้อย่างเป็นทางการ ทางคุรุสภาเกรงว่าจะทำให้ครูอาจารย์เกิดความสับสนในทางปฏิบัติ เพราะจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2506 ทั้ง 2 ฉบับยังไม่มีมีการประกาศยกเลิก ดังนั้น คุรุสภาจึงได้ตั้ง กรรมการเพื่อปรับปรุงจรรยาบรรณครูให้ใหม่ เรียกว่า “ ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณและ วินัยตามระเบียบประเพณีครู พ.ศ. 2526 ” ประกาศใช้เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2526 โดยมีผลบังคับ ใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2526 เป็นต้นไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (พิชัย ไชยสงคราม , 2542 : 130)

ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2526

1. เลื่อมใสการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ
 2. ยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นศาสนาอื่น
 3. ตั้งใจสั่งสอนศิษย์และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่อุทิศเวลาของตนให้แก่ศิษย์ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานมิได้
 4. รักษาชื่อเสียงของตนมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามประพฤติการใด ๆ อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติและชื่อเสียงของครู
 5. ถือปฏิบัติตามระเบียบและขนบธรรมเนียมอันดีงามของสถานศึกษา และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่การงาน โดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา
 6. ถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่ปิดเบียดและปิดบังอำพราง ไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริต หรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ
 7. ให้เกียรติแก่ผู้อื่นทางวิชาการ โดยไม่นำผลงานของผู้ใดมาแอบอ้างเป็นผลงานของตน และไม่เบียดบังใช้แรงงานหรือนำผลงานของผู้อื่นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน
 8. ประพฤติตนอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความเที่ยงธรรม ไม่แสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ
 9. สุภาพเรียบร้อย ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ รักษาความลับของศิษย์ ของผู้ร่วมงานและของสถานศึกษา
 10. รักษาความสามัคคีระหว่างครูและช่วยเหลือกันในหน้าที่การงานในการปรับปรุงระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีของครูครั้งสุดท้ายเมื่อ พ.ศ. 2526 ซึ่งมีสาระสำคัญ 10 ประการ คุรุสภาได้เผยแพร่ไปยังครูและสมาชิกคุรุสภาทั่วประเทศ เพื่อถือข้อกำหนดดังกล่าว ได้พบว่า มีบางข้อที่ขาดความชัดเจนในการกำหนดพฤติกรรมที่ครูควรปฏิบัติทำให้ยากต่อการประเมินและการพัฒนา ประกอบกับได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง อันมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการวิชาชีพครูเป็นอย่างมาก (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา , 2539 : คำนำ)
- คุรุสภาจึงได้ศึกษาการวิจัยเกี่ยวกับจรรยาบรรณของวิชาชีพต่าง ๆ รวมทั้งจรรยาบรรณของนานาชาติ เพื่อที่จะกำหนดจรรยาบรรณที่เหมาะสมกับครูไทยในยุคนี้ และในที่สุดได้กำหนด “จรรยาบรรณครู” และได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2539 มีทั้งข้อห้ามและข้อที่ต้องปฏิบัติหรือควรปฏิบัติตนและประพฤติตนของครู ทั้งนี้โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อศิษย์ซึ่งเป็น

“ ลูกค้ำ ” สำคัญของอาชีพนี้ อีกทั้งคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสังคม จรรยาบรรณ 5 ข้อแรกมีความสำคัญในระดับที่ครู “ ต้อง ” กระทำหรือไม่กระทำ ส่วน 4 ข้อหลังมีน้ำหนักลดหลั่นกันลงมา แต่ก็มีความสำคัญและจำเป็นต่อความเป็นครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูระดับ “ มีอาชีพ ” จรรยาบรรณทั้ง 9 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา , 2540 : 21 – 22)

ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539

1. ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ ช่วยเหลือส่งเสริม ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า
2. ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ทักษะและนิสัยที่ถูกต้อง ดึงมาให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
3. ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย สติปัญญา วาจา และจิตใจ
4. ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์
5. ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ให้ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ
6. ครูข้อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิชาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ
7. ครูข้อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู
8. ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครู และชุมชนในทางสร้างสรรค์
9. ครูพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

จากการกำหนดจรรยาบรรณครูจากคุรุสภาในแต่ละฉบับที่ได้มีการเปลี่ยนแปลง และจากคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่ได้ทำการแบ่งจรรยาบรรณครูจากการสัมมนา สามารถนำมาสรุปจรรยาบรรณครูได้ 14 ข้อ โดยผู้วิจัยจะเสนोजรรยาบรรณครูแต่ละข้อให้สั้นและกระชับขึ้นดังนี้

1. รักและเมตตาศิษย์
2. สร้างเสริมความรู้ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องให้เกิดแก่ศิษย์
3. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์
4. มีความเป็นมิตรต่อศิษย์
5. ประพฤติตนอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต

6. มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
7. รักและศรัทธาในวิชาชีพครู
8. พึงช่วยเหลือเกื้อกูลครู และชุมชน
9. ปฏิบัติตนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย
10. อุทิศเวลาของตนให้แก่สถานศึกษา
11. รักษาชื่อเสียงมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว
12. รักษาความลับของศิษย์ ผู้ร่วมงาน และสถานศึกษา
13. รู้จักมีธำรงและพยายามสร้างฐานะของตนเอง
14. ไม่บิดเบือนเนื้อหาสาระทางวิชาการ

ความสำคัญของจรรยาบรรณครู

จรรยาบรรณครูมีความสำคัญยิ่งในการประกอบอาชีพ เนื่องจากเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจให้เป็นผู้ที่มีจริยธรรมอันดีงาม เพื่อความก้าวหน้าตลอดจนรักษาส่งเสริมเกียรติคุณให้สมกับความเป็นปวงชนียบุคคล (วรรณ มณีโชติ , 2541 : 42)

ก่อนที่จะทราบความสำคัญของจรรยาบรรณครู ผู้วิจัยได้รวบรวมความสำคัญของจรรยาบรรณเอาไว้ โดย

พิชัย ไชยสงคราม (2542 : 126) กล่าวว่า จรรยาบรรณมีประโยชน์และความสำคัญ ดังนี้

1. ช่วยควบคุมมาตรฐานรับประกันคุณภาพ และปริมาณที่ถูกต้องในการประกอบอาชีพในการผลิตและการค้า
2. ช่วยควบคุมจริยธรรมของผู้ประกอบอาชีพ และผู้ผลิต ผู้ค้า เช่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม ฯลฯ
3. ช่วยส่งเสริมมาตรฐานคุณภาพและปริมาณที่ดี มีคุณค่าและเผยแพร่ให้รู้จักเป็นที่นิยมเชื่อถือได้
4. ช่วยส่งเสริมจริยธรรมของผู้ประกอบอาชีพ และผู้ผลิต เช่น ให้มี เมตตา หิริ โอตตัปปะ ฯลฯ
5. ช่วยลดปัญหาอาชญากรรม ลดปัญหาการคดโกง น้อฉล เอารัดเอาเปรียบ ความเห็นแก่ได้แต่ประโยชน์ส่วนตน ฯลฯ

6. ช่วยให้เห็นเด่นชัดยิ่งขึ้นในภาพพจน์ที่ดี ของผู้มีจริยธรรม เช่น ในการเสียดสี ในการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานและอาชีพ

7. ช่วยทำหน้าที่พิทักษ์รักษาสีทิตตามกฎหมาย สำหรับผู้ประกอบการอาชีพให้เป็นไปอย่างถูกต้อง และยุติธรรม

สอดคล้องกับ ไพบรรณ เกียรติโชติชัย (2536 : 128) ได้สรุปความสำคัญของ จรรยาบรรณวิชาชีพ ไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อควบคุมมาตรฐาน ประกันคุณภาพ และปริมาณที่ถูกต้องในการประกอบวิชาชีพ
2. เพื่อส่งเสริมมาตรฐานคุณภาพและปริมาณที่ดี มีคุณค่าและเผยแพร่ให้รู้จักเป็นที่นิยม เชื่อถือของผู้รับผิดชอบ
3. เพื่อควบคุมจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพ ช่วยให้มี ความมั่นคง ความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม ฯลฯ
4. เพื่อส่งเสริมคุณธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพอาชีพ ให้มีเมตตา กรุณาเห็นอกเห็นใจ สามัคคีกัน ฯลฯ
5. เพื่อลดปัญหาการประพฤติผิดต่าง ๆ ลดปัญหาการคดโกง นื้อฉล เอารัดเอาเปรียบโดยใช้ข้อบังคับ ลดการเห็นแก่ได้ตลอดจนความมั่งง่าย ความใจแคบไม่ยอมเสียดสี ฯลฯ
6. เพื่อเน้นภาพลักษณ์ที่ดีของผู้ประกอบวิชาชีพในด้านการมีจริยธรรมให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม การรับผิดชอบในหน้าที่การงานและอาชีพอย่างแท้จริง ฯลฯ
7. เพื่อพิทักษ์สิทธิในการประกอบวิชาชีพตามกฎหมาย และควบคุมวิชาชีพให้ดำเนินตามทำนองคลองธรรม

ทางด้านของ พิภพ วังเงิน (2545 : 15) ได้แบ่งความสำคัญของจรรยาบรรณไว้ได้ 6 ข้อ คือ

1. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพแต่ละประเภท ประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องเหมาะสมตามที่แต่ละอาชีพได้วางหลักไว้ให้เป็นจรรยาบรรณ ถ้าหากกระทำผิดย่อมมีความผิด
2. ช่วยควบคุมและส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมีความสำนึกในหน้าที่ และมีความรับผิดชอบต่องานที่ตนทำ
3. ส่งเสริมและช่วยควบคุมการผลิต และการปฏิบัติงานให้มีปริมาณและคุณภาพที่เชื่อถือได้ มีบริการที่ดีและปลอดภัย
4. ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีความซื่อสัตย์ มีความยุติธรรม ไม่ทุจริตต่อหน้าที่ สามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

5. ส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพประเภทต่าง ๆ มีความสำคัญว่าการประกอบอาชีพที่ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้บริโภครวมไปตรงมาเป็นบุคคล สังคมยกย่อง

6. จรรยาบรรณช่วยพิทักษ์สิทธิ์และหน้าที่ของผู้ประกอบอาชีพนั้น ๆ ตามกฎหมายสำหรับความสำคัญของจรรยาบรรณครู ได้มีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

ยนต์ ชุ่มจิต (2526 : 27) ได้สรุปความสำคัญของจรรยาบรรณครูไว้ 4 ประการ คือ

1. เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติในการทำงานร่วมกัน
2. เพื่อป้องกันมิให้ครูประพฤติปฏิบัติในวิชาชีพครูไปในทางที่เสื่อมเสีย
3. เพื่อเป็นการยกฐานะวิชาชีพครูให้สูงขึ้นและเป็นที่เคารพนับถือของสังคมทั่วไป
4. เป็นการพัฒนาวิชาชีพครูให้มีความเจริญก้าวหน้าในการประกอบวิชาชีพครู

ในส่วนของ จันทวรรณ เทวรักษ์ (2524 : 33) ได้กล่าวถึงผลที่เกิดจากการที่ครูมีจรรยาบรรณหรือความประพฤติที่ดีว่าจะช่วยรักษาสິงมีค่า 3 ประการ คือ ประการแรก รักษาชื่อเสียงวงศ์ตระกูลของตนเองด้วยความเป็นคนดี เป็นตัวอย่างของครอบครัว ประการที่สอง รักษาคุณค่าของอาชีพที่อาจถือได้ว่าเป็นอาชีพที่สูงสุด และประการที่สาม รักษาความมั่นคงของประเทศชาติ เพราะครูช่วยสร้างคนดีมาพัฒนาประเทศ

ยังมี บริบูรณ์ บุญหนุน (2529 : 9) ที่ได้กล่าวโดยสรุปไว้ในส่วนที่เป็นความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพครูว่า มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพของครูเป็นอย่างมาก ถ้าหากละเลยไม่ประพฤติปฏิบัติก็จะทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อวิชาชีพครู

สอดคล้องกันกับ พระราชวิสุทธิโมลี (2526 : 37) ที่กล่าวถึงความสำคัญของจรรยาบรรณครูว่า หากครูขาดจรรยาบรรณย่อมเกิดความเสียหายแก่ครูและสถาบันครู

นอกจากนี้ วรรณ มณีโชติ ยังสรุปความสำคัญของจรรยาบรรณครูไว้ด้วยว่า จรรยาบรรณครูมีความสำคัญเนื่องจากเป็นหลักในการประกอบวิชาชีพให้ครูปฏิบัติได้เหมาะสมกับความเป็นครู

จากความสำคัญของจรรยาบรรณครูที่กล่าวมา สรุปได้ว่า จรรยาบรรณครูนั้นมีความสำคัญเนื่องจากเป็นข้อกำหนดที่ควบคุมไม่ให้ครูประพฤติหรือปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หากครูสามารถกระทำได้ตามจรรยาบรรณครูกำหนดก็จะทำให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างแท้จริง

การวิเคราะห์องค์ประกอบ

กระบวนการวิเคราะห์องค์ประกอบถือกำเนิดขึ้นมาในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 โดย Spearman (1940 อ้างถึงใน ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, 2541 : 31) แต่การวิเคราะห์ในสมัยนั้นยังเป็นวิธีการที่ยุ่งยาก ซับซ้อนและเสียเวลามากในการวิเคราะห์ ดังนั้นการวิเคราะห์องค์ประกอบจึงยังไม่แพร่หลายในหมู่นักวิจัยสมัยนั้น จนกระทั่งคอมพิวเตอร์ได้ถือกำเนิดขึ้นมาและตามมาด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่จะช่วยเหลือในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ดังนั้น การวิเคราะห์องค์ประกอบจึงได้แพร่หลายไปในหมู่นักวิจัยอย่างกว้างขวาง (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, 2541 : 31)

แนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ

อุทุมพร จามรมาน (2532 : 2) กล่าวว่า การวิเคราะห์ตัวประกอบเป็นวิธีการทางสถิติที่ช่วยนักวิทยาศาสตร์แขนงใหม่ ๆ ในการพัฒนาสาขาวิทยาศาสตร์ วิธีวิเคราะห์ตัวประกอบสามารถช่วยนักวิทยาศาสตร์ในการให้คำจำกัดความหมายของตัวแปรให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และช่วยตัดสินใจว่าควรศึกษาตัวแปรใดบ้าง และตัวแปรใดบ้างเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับตัวแปรใด ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาวิทยาศาสตร์แขนงเหล่านี้ได้เจริญก้าวหน้าขึ้น วิธีวิเคราะห์ตัวประกอบยังช่วยให้นักวิทยาศาสตร์เข้าใจความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหลายที่ซับซ้อนและที่ยังไม่แจ่มแจ้ง

เช่นเดียวกับ บุญชม ศรีสะอาด (2540 : 160 - 161) ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับแนวคิดและลักษณะของการวิจัยที่ใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เป็นเทคนิคทางสถิติที่ใช้วิเคราะห์ผลการวัด โดยใช้เครื่องมือหรือเทคนิคหลายชุดหรือหลายด้าน (อาจใช้แบบสอบ แบบวัด แบบสำรวจ ฯลฯ อาจใช้ชุดเดียวแต่มีการแยกวัดเป็นหลายด้านหรือหลายชุดก็ได้) ผลการวิเคราะห์จะช่วยให้ทราบว่า เครื่องมือหรือเทคนิคเหล่านั้นวัดในสิ่งเดียวกัน หรือที่เรียกว่าวัดองค์ประกอบร่วมกันหรือไม่ มีกี่องค์ประกอบ เครื่องมือหรือเทคนิคเหล่านั้นวัดแต่ละองค์ประกอบมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยจะพิจารณาผลการวิเคราะห์แล้วใช้หลักเหตุผลระบุ (หรือกำหนดชื่อ) องค์ประกอบที่วัดนั้น ผู้วิจัยอาจต้องการทราบว่า เครื่องมือหรือเทคนิคต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเองหรือขอใช้จากคนอื่นก็ตามสามารถวัดอะไรร่วมกันได้บ้าง (มีองค์ประกอบอะไรบ้าง) ก็สามารถทราบได้โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ หรือกรณีที่ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวัดตามทฤษฎีหรือแนวคิดอย่างหนึ่งแล้วต้องการทราบว่า เมื่อนำไปใช้วัดจริงจะปรากฏผลตรงตามทฤษฎีหรือแนวคิดนั้นหรือไม่ ผู้วิจัยสามารถทำได้โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปใช้วัดกับกลุ่มตัวอย่างของประชากรที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา แล้วนำเอาผลการวัดมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคของการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ทางด้าน Daniel (1988 อ้างถึงใน ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ , 2541 : 31) ได้พูดถึงการวิเคราะห์องค์ประกอบไว้ว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบถูกออกแบบมาเพื่อใช้ตรวจสอบโครงสร้างของชุดตัวแปรและเพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในรูปของจำนวนที่น้อยที่สุดของตัวแปรแฝงที่สังเกตไม่ได้ ซึ่งตัวแปรแฝงไม่ได้เหล่านี้จะถูกเรียกว่าองค์ประกอบ

สอดคล้องกับ Joreskog และ Sorbom (1989 อ้างถึงใน ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ , 2541 : 31) ได้อธิบายว่า แนวคิดที่สำคัญภายใต้รูปแบบของการวิเคราะห์องค์ประกอบ คือ มีตัวแปรบางตัวที่ไม่สามารถสังเกตหรือวัดได้โดยตรง หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นตัวแปรแฝงหรือองค์ประกอบตัวแปรบางตัวที่ไม่สามารถสังเกตหรือวัดได้โดยตรงนั้นสามารถอ้างอิงได้ทางอ้อมจากข้อมูลของตัวแปรที่สังเกตได้ การวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นกระบวนการทางสถิติสำหรับเปิดเผยตัวแปรแฝงที่มีอยู่ โดยศึกษาผ่านความแปรปรวนระหว่างชุดของตัวแปรที่สังเกตได้

สำหรับ ศิริชัย กาญจนวาสิ (2544 : 100) ได้อธิบายว่า การวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factorial validity) เป็นเทคนิคทางสถิติสำหรับวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สังเกตค่าได้ เพื่อหาลักษณะร่วมกันของชุดตัวแปรเหล่านั้น ลักษณะร่วมกันนี้เรียกว่า “ ตัวประกอบ ” (Factor) ตัวประกอบเป็นลักษณะที่คาดว่ามีอิทธิพลต่อคะแนนที่ได้จากกลุ่มตัวแปร หรือเป็นลักษณะที่ใช้อธิบายความผันแปรร่วมของกลุ่มตัวแปร อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์ตัวประกอบจำเป็นต้องแปลผลในบริบทของทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับลักษณะที่ทำการวิเคราะห์นั้น เนื่องจากการกำหนดโครงสร้างของคุณลักษณะร่วมนี้ จำเป็นต้องได้รับการแนะนำโดยทฤษฎีที่สำคัญอันเป็นที่ยอมรับ มิเช่นนั้นอาจนำไปสู่ข้อสรุปที่ผิดพลาดเกี่ยวกับความตรงตามลักษณะที่มุ่งวัดได้

ตัวประกอบเป็นตัวแปรเชิงสมมติฐานที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่คาดว่าเป็นลักษณะหรือโครงสร้างที่เกิดจากการเกาะกลุ่มของตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูง จากการวิเคราะห์ตัวประกอบทำให้ได้ตัวประกอบซึ่งสามารถใช้เป็นหลักฐานตรวจสอบความตรงเชิงทฤษฎีของเครื่องมือหรือแบบทดสอบได้ใน 2 ลักษณะได้แก่

1. แบบสอบนั้นมุ่งวัดลักษณะได้สอดคล้องกับโครงสร้างทางทฤษฎีของลักษณะที่มุ่งวัดนั้นเพียงไร (วัดส่วนประกอบได้ครอบคลุมโครงสร้างทางทฤษฎีของลักษณะที่สนใจ)
2. แบบสอบนั้นมุ่งวัดลักษณะได้ตรงตามลักษณะที่ต้องการวัดนั้นเพียงไร (วัดตัวประกอบร่วมได้ตรงตามลักษณะที่สนใจ)

โมเดลของการวิเคราะห์องค์ประกอบ

โมเดลสำหรับวิเคราะห์องค์ประกอบที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีอยู่ 2 โมเดล ได้แก่ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544 : 100)

1. โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) ใช้เพื่อสำรวจหรือค้นหาตัวแปรแฝงที่ซ่อนอยู่ใต้ตัวแปรที่สังเกตหรือวัดได้

2. โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) ใช้เพื่อพิสูจน์ ตรวจสอบหรือยืนยันทฤษฎีที่ผู้อื่นค้นพบ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) หรือ EFA ซึ่งมีโมเดล ข้อตกลงเบื้องต้น ดังนี้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544 : 100)

โมเดลองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Model)

โมเดล : ตัวแปรทุกตัวอยู่ในรูปของคะแนนมาตรฐาน

$$X_{ik} = \sum a_{im} F_{mk} + a_{is} S_{ik} + a_{ie} E_{ik}$$

ในเมื่อ X_{ik} = คะแนนมาตรฐานของตัวแปรที่สังเกตได้ i สำหรับคนที่ k

F, S, E = คะแนนมาตรฐานของตัวประกอบร่วม (common factor) ตัวประกอบเฉพาะ (Specific) และตัวประกอบส่วนที่เหลือ หรือความคลาดเคลื่อน (Error factor) ตามลำดับ

a = น้ำหนักตัวประกอบ (Factor loading) ซึ่งเป็นสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรที่สังเกตได้กับตัวประกอบร่วม ถ้าตัวประกอบร่วมเป็นอิสระจากกัน a ก็คือค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับตัวประกอบร่วม

$$\text{หรือ } X = AF + U$$

$$(p \times 1) \quad (p \times k)(k \times 1) \quad (p \times 1)$$

ในเมื่อ X = เวกเตอร์ของตัวแปรที่สังเกตได้ p ตัวแปร

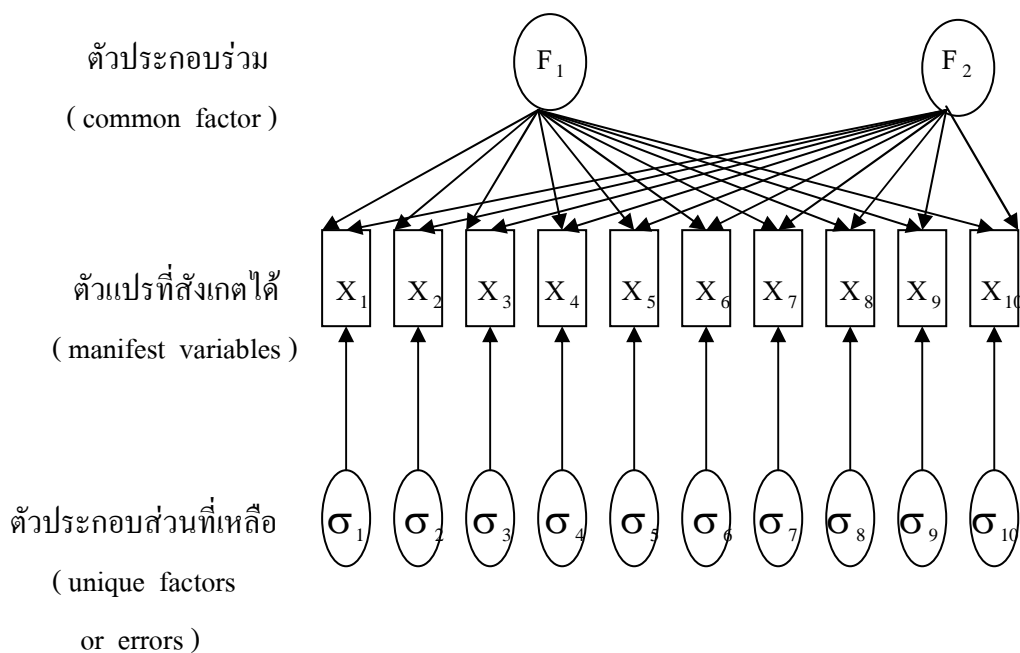
F = เวกเตอร์ของตัวประกอบร่วม k ตัวประกอบ

A = เมตริกซ์ของน้ำหนักตัวประกอบ

U = เวกเตอร์ของตัวประกอบส่วนที่เหลือ (Residual) ซึ่ง

ประกอบด้วยผลรวมของตัวประกอบเฉพาะกับความคลาดเคลื่อนสุ่ม

ตัวอย่าง สมมติว่ามีตัวประกอบร่วมอยู่ 2 ลักษณะที่เป็นตัวแปรแฝง (Latent variable) ของตัวแปรที่สังเกตค่าได้ 10 ตัวแปร ดังนี้

ข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อตกลงเบื้องต้นของโมเดลตัวประกอบเชิงสำรวจ (Long, 1983, p. 12)

1. ตัวประกอบร่วมทุกตัวมีความสัมพันธ์กัน ถ้าหมุนแกนตัวประกอบแบบ Oblique rotation หรือตัวประกอบร่วมทุกตัวเป็นอิสระต่อกัน ถ้าหมุนแกนตัวประกอบแบบ Orthogonal rotation
2. ตัวแปรที่สังเกตค่าได้ทุกตัวได้รับอิทธิพลโดยตรงจากทุกตัวประกอบร่วม
3. ตัวแปรที่สังเกตได้ทุกตัวได้รับอิทธิพลจากตัวประกอบส่วนที่เหลือหรือความคลาดเคลื่อนเพียงตัวเดียว
4. ความคลาดเคลื่อนหรือตัวประกอบส่วนที่เหลือทุกตัวเป็นอิสระต่อกัน และเป็นอิสระจากตัวประกอบร่วมทุกตัว

โมเดล (Model) การสกัดองค์ประกอบ หรือ การสกัดปัจจัย (Factor Extraction)

โมเดลการสกัดองค์ประกอบมี 2 รูปแบบ คือ (Tabachnick and Fidell, 1983 : 372 – 375)

1. Principal Component Analysis (PCA)
2. Common Factor Analysis (CFA)

PCA และ CFA เป็นเทคนิคทางสถิติที่ได้รับการประยุกต์มาใช้กับกลุ่มตัวแปรกลุ่มหนึ่ง ซึ่งต่างจากเทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรพหุ (Multivariate) อื่น ๆ ตรงที่เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรกลุ่มหนึ่ง พร้อมกับเผยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้กับตัวแปรแฝง ในขณะที่การวิเคราะห์แบบอื่น ๆ จะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เบื้องต้นของตัวแปรสังเกตความแตกต่างระหว่าง PCA และ CFA

ในการเตรียมเมตริกสหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตสำหรับการสกัดองค์ประกอบใน PCA ความแปรปรวนทั้งหมดในตัวแปรสังเกตจะกระจายไปให้การวิเคราะห์ คือ ตัวแปรแต่ละตัวได้แบ่งหน่วยของความแปรปรวน โดยแบ่ง 1 (1 s แทนค่าหน่วยความแปรปรวนแนวทแยง) เพียงตัวเดียวให้กับแนวทแยงของเมตริกสหสัมพันธ์ความแปรปรวนทั้งหมดซึ่งรวมถึงความแปรปรวนคลาดเคลื่อน (Error Variance) และความแปรปรวนเฉพาะ (Unique Variance) ที่มีต่อตัวแปรสังเกตแต่ละตัว จะถูกกระจาย ดังนั้น ถ้าตัวประกอบทั้งหมด (Components) ถูกคงไว้ (Retained) การวิเคราะห์ PCA ทำให้คะแนนมาตรฐานของตัวแปรสังเกตเพิ่มขึ้นโดยการเชื่อมรวมกันเชิงเส้น (Linear Combination) ของตัวประกอบ (Components) PCA มีเป้าหมายต้องการสกัดความแปรปรวนจำนวนมากจากชุดของข้อมูล โดยชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบจำนวนหนึ่งที่ไม่สัมพันธ์กัน (Orthogonal) PCA เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ใน CFA เฉพาะความแปรปรวนที่แต่ละตัวแปรสังเกตแบ่งให้กันและกันกับตัวแปรสังเกตอื่น ๆ เท่านั้นที่ถูกนำมาวิเคราะห์ การจัดตัวแปรคลาดเคลื่อนและแหล่งตัวแปรเฉพาะจาก CFA มีพื้นฐานมาจากความเชื่อที่ว่า ตัวแปรเหล่านั้นทำให้เกิดความสับสนภายในโครงสร้างที่ปรากฏจากการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่วางไว้ ความแปรปรวนร่วม (Common Variance) ถูกประมาณโดยค่า Communalities ซึ่งมีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 ได้มาจากสหสัมพันธ์แนวทแยงทางบวก การวิเคราะห์ใน CFA เป็นการรวมตัวแปรเหล่านั้นเข้าด้วยกันด้วยค่า Communalities ที่สูง ค่ารวมของ Communalities คือ ความแปรปรวนซึ่งถูกกระจายระหว่างองค์ประกอบและมีค่าน้อยกว่าค่าความแปรปรวนทั้งหมดในชุดของตัวแปรสังเกต เพราะว่า ความแปรปรวนคลาดเคลื่อน (Error Variance) และความแปรปรวนเฉพาะ (Unique Variance) ถูกตัดออก การเชื่อมรวมกันเชิงเส้น (Linear Combination) ขององค์ประกอบต่าง ๆ จะใกล้เคียงกับคะแนนของตัวแปรสังเกต CFA มีเป้าหมายต้องการสร้างเมตริกสหสัมพันธ์ที่ใกล้เคียงเท่าที่จะเป็นไปได้ด้วยจำนวนองค์ประกอบที่มีจำนวนน้อยที่สุด CFA เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Communality)

จุดมุ่งหมายในการสกัดองค์ประกอบโดยการวิเคราะห์แบบ PCA คือ ต้องการสกัดความแปรปรวนจำนวนมากจากชุดของข้อมูล โดยการชี้ให้เห็นองค์ประกอบจำนวนหนึ่งที่ไม่สัมพันธ์กัน (Orthogonal) ส่วนจุดมุ่งหมายในการสกัดองค์ประกอบโดยการวิเคราะห์แบบ CFA คือ ต้องการสร้างเมตริกสหสัมพันธ์ที่ใกล้เคียงเท่าที่จะเป็นไปได้ขององค์ประกอบที่มีจำนวนน้อยที่สุด วิธีสกัดองค์ประกอบที่ใช้ในโปรแกรม SPSS มีดังนี้ (Tabachnick and Fidell, 1983 : 397 – 399)

1. Principal Component Analysis (PCA) เป็นวิธีการสกัดปัจจัยที่ได้รับความนิยมมากที่สุด เป็นวิธีการที่สกัดความแปรปรวนจำนวนมากจากชุดข้อมูลที่มีแต่ละองค์ประกอบตัวประกอบสำคัญตัวแรก คือ การเชื่อมรวมกันเชิงเส้น (Linear Combination) ของตัวแปรสังเกต ตัวประกอบตัวที่ 2 ถูกสร้างมาจากตัวแปรที่อยู่ในชุดข้อมูลหลังจากชุดข้อมูลที่ความแปรปรวนสัมพันธ์กับองค์ประกอบตัวแรก องค์ประกอบตัวต่อ ๆ มา ก็ถูกสร้างมาจากตัวแปรที่อยู่ในชุดข้อมูลต่อ ๆ มา ซึ่งไม่สัมพันธ์กับองค์ประกอบที่ถูกสกัดผ่านมาแล้วทั้งหมด ชุดของตัวประกอบสำคัญจะอยู่ตามลำดับด้วยขององค์ประกอบตัวแรกที่สกัดความแปรปรวนมากที่สุดและตัวแปรตัวสุดท้ายที่สกัดความแปรปรวนน้อยที่สุด

Common Factor Analysis (CFA) เป็นวิธีที่มีวัตถุประสงค์เหมือนวิธี PCA คือจะสร้าง Factor เพื่อลดจำนวนตัวแปร แต่หลักเกณฑ์ของ CFA จะพยายามทำให้ค่าตัวแปรเฉพาะส่วนของ Common Factor มากที่สุด โดยไม่พิจารณาถึงค่า Unique Factor วิธี CFA มีวิธีย่อยดังนี้

1.1 Unweighted Least Square เป็นวิธีที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการสกัดปัจจัย โดยจะต้องกำหนดจำนวนปัจจัยไว้แน่นอนก่อน แล้วหา Factor pattern matrix ที่ทำให้ผลบวกกำลังสองของระยะห่างระหว่างเมตริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้จากข้อมูล กับเมตริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นใหม่ให้มิต่ำน้อยที่สุด

1.2 Generalized Least Square มีลักษณะเหมือนวิธี Unweighted Least Square แต่จะมีการถ่วงน้ำหนักค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ด้วยค่าผกผันของ Uniques ของตัวแปรนั้น นั่นคือ จะให้น้ำหนักแก่ตัวแปรที่มีค่า Unique สูง น้อยกว่าตัวแปรที่มีค่า Unique ต่ำ

1.3 Image Factoring เป็นวิธีรวมกันระหว่างคุณสมบัติของ Principal Components และ Principal Factors คือ ใช้ค่าคงที่ (Fixed Values) ในแนวทแยงของเมตริกสหสัมพันธ์เช่นเดียวกับการสกัดแบบ Principal Components และเหมือนกับ Principal Factors ตรงที่ ค่าต่าง ๆ ในแนวทแยงเป็นค่า Communalities ซึ่งตัวแปรเฉพาะและตัวแปรคลาดเคลื่อนถูกตัดออก

1.4 Maximum Likelihood เป็นการประมาณค่าประชากรสำหรับค่าน้ำหนักองค์ประกอบโดยการคำนวณชุดของน้ำหนักองค์ประกอบซึ่งขยายความเป็นไปได้ของการสุ่มเมตริกสหสัมพันธ์สังเกตจากประชากร หรือด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ ที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การประมาณค่าประชากรสำหรับค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ถูกคำนวณมีความเป็นไปได้มากที่สุดของการได้มาซึ่งตัวอย่างของสหสัมพันธ์สังเกต

1.5 Alpha Factoring พัฒนามาจากข้อพิจารณาของวิธีการทางจิตวิทยา ซึ่งนักวิจัยสนใจในการค้นหาองค์ประกอบร่วม (Common Factors) ซึ่งถูกพบว่ามีอยู่เมื่อตัวอย่างซ้ำ ๆ ของข้อคำถามถูกนำมาจากประชากรของข้อคำถาม เป็นวิธีการคล้ายกับการแยกให้เห็นความแตกต่างที่ถูกพบว่ามีอยู่ระหว่างตัวอย่างของกลุ่มตัวอย่างที่นำมาจากประชากรของกลุ่มตัวอย่าง Alpha Factoring เกี่ยวข้องกับความเชื่อถือได้ขององค์ประกอบร่วม (Common Factors) มากกว่าความเชื่อถือได้ของความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ค่า Communalities จะถูกคำนวณเพื่อเพิ่มสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) สำหรับองค์ประกอบ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีสกัดองค์ประกอบวิธี Principal Component Analysis (PCA) ในงานวิจัย เนื่องจากเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุด (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546 : 8)

เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ

อุทุมพร ทองอุไทย (2523 : 19 – 20) ได้สรุปเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. สกัดตัวประกอบจากเมตริกสหสัมพันธ์
2. หมุนตัวประกอบที่สกัดได้
3. แปลความหมายตัวประกอบที่ได้

เช่นเดียวกับ กัลยา วานิชย์บัญชา (2546 : 8) ได้แบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ของเทคนิค Factor Analysis เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตรวจสอบว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันหรือไม่
2. การสกัดปัจจัย
3. การหมุนแกนปัจจัย
4. การคำนวณค่า Factor Score

ผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนในการวิเคราะห์องค์ประกอบของงานวิจัยครั้งนี้ ได้ 4 ขั้นตอน คือ

1. การตรวจสอบว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันหรือไม่
2. การสกัดปัจจัย
3. การหมุนแกนปัจจัย
4. แปลความหมายตัวประกอบที่ได้

มีรายละเอียด ดังนี้

1. การตรวจสอบว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันหรือไม่

ถ้าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมาก หรือมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญจะสามารถใช้เทคนิค Factor Analysis ได้ ถ้าตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กัน หรือมีความสัมพันธ์กันน้อย ไม่ควรใช้เทคนิค Factor Analysis ซึ่งดูได้จาก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรคู่ใดที่ค่าใกล้ +1 หรือ -1 แสดงว่าตัวแปรคู่นั้นมีความสัมพันธ์มากควรอยู่ใน Factor เดียวกัน ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรคูใดมีค่าใกล้ 0 แสดงว่าตัวแปรคู่นั้นไม่มีความสัมพันธ์กันหรือสัมพันธ์กันน้อยควรอยู่นอก Factor และถ้าตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ หรือมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ ที่เหลือน้อยมาก ควรตัดตัวแปรนั้นออกจากการวิเคราะห์

2. การสกัดปัจจัย (Factor Extraction)

วัตถุประสงค์ของการสกัดปัจจัย คือ การหาจำนวน Factor ที่สามารถใช้แทนตัวแปรทั้งหมดทุกตัวได้ หรือเป็นการดึงรายละเอียดจากตัวแปรมาไว้ใน Factor ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้การสกัดปัจจัยวิธี Principal Component Analysis (PCA) ซึ่งเป็นวิธีที่มีวัตถุประสงค์ที่จะนำ

รายละเอียดของตัวแปรที่มีจำนวนตัวแปรมาก ๆ มาไว้ในปัจจัยที่มีเพียงไม่กี่ปัจจัย โดยจะพิจารณา รายละเอียดทั้งหมดจากแต่ละตัวแปร สำหรับในขั้นที่ 2 นี้จะทำให้สามารถประมาณค่า Factor Loading ได้ โดยที่ค่า Factor Loading จะเป็นค่าที่ใช้ในการพิจารณาว่ามีตัวแปรใดบ้างที่ควร จะอยู่ใน Factor เดียวกัน ในแต่ละ Factor ให้พิจารณาค่า Factor Loading ของแต่ละตัวแปร ถ้า Factor Loading ของตัวแปรใดมีค่ามาก (เข้าสู่ +1 หรือ -1) ควรจัดตัวแปรนั้นอยู่ใน Factor ดังกล่าว ในบางกรณีค่า Factor Loading มีค่ากลาง ๆ เช่น ถ้ามี 2 Factor แล้วพบว่า Factor Loading ของตัวแปร X_5 ใน Factor ที่ 1 เป็น .42 และใน Factor ที่ 2 เป็น .51 ทำให้ไม่ แน่ใจว่าควรจัดตัวแปร X_5 อยู่ใน Factor ที่ 1 หรือ 2 ก็ควรจะทำการหมุนแกน ซึ่งจะกล่าว ต่อไปในขั้นที่ 3

3. การหมุนแกนปัจจัย (Factor Rotation)

ดังที่ได้กล่าวแล้วในขั้นที่ 2 ว่ากรณีค่า Factor Loading มีค่ากลาง ๆ ทำให้ไม่สามารถจัดตัวแปรว่าควรอยู่ใน Factor ใดได้นั้น จะต้องทำการหมุนแกน ดังนั้น วัตถุประสงค์ ของการหมุนแกนปัจจัย คือ เพื่อทำให้ค่า Factor Loading ของตัวแปร มีค่ามากขึ้นหรือลดลง จนกระทั่งทำให้ทราบว่าตัวแปรนั้นควรอยู่ใน Factor ใด หรือไม่ควรอยู่ใน Factor ใด

วิธีการหมุนแกนมี 2 วิธี คือ Orthogonal และ Oblique (ศ. วาสนา ประवालพฤษย์, 2535 อ้างอิงใน สายพิณ ศรีสุวรรณรัตน์, 2540 : 30)

2.1 Orthogonal องค์ประกอบร่วมต่าง ๆ ไม่สัมพันธ์กันซึ่งอาจทำโดย

2.1.1 Quartimax หมุนแกนโดยเน้นการเปลี่ยนแถวให้ง่ายขึ้น

2.1.2 Varimax หมุนแกนโดยเน้นการเปลี่ยนคอลัมภ์ให้ง่ายขึ้น คือ ทำให้ เกิดความแปรผันของคอลัมภ์ใน Factor Structure Matrix

2.1.3 Equimax ใช้วิธีประนีประนอมระหว่าง Quartimax กับ Varimax

2.2 Oblique มี 2 วิธีหลัก คือ

2.2.1 หมุนแกนโดยยึด Reference Axes ซึ่งอาจใช้วิธี Quartimin, Biquartimin หรือ Covarimin

2.2.2 หมุนแกนโดยไม่ยึด Reference Axes แต่ใช้ Pattern matrix ใช้วิธี Oblimax หมุนแกนโดยเปลี่ยนแถวให้ง่ายขึ้น เช่นเดียวกับ Quartimax ใน Orthogonal

สำหรับขั้นนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การสกัดปัจจัยแบบ Orthogonal ซึ่งเป็นการหมุนแกนปัจจัยที่ ยังคงทำให้ปัจจัยยังคงตั้งฉากกัน หรือปัจจัยต่าง ๆ ยังคงเป็นอิสระกัน และใช้วิธีย่อย คือ วิธี Varimax ซึ่งเป็นเทคนิคที่ทำให้มีจำนวนตัวแปรน้อยที่สุด มีค่า Factor Loading มากในแต่ละ ปัจจัย และเป็นวิธีที่นิยมใช้มากที่สุด (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546 : 16)

4. การแปลความหมาย (อุทุมพร ทองอุไทย , 2523 : 118 – 119)

ในเมตริกตัวประกอบหมุนแกนแล้ว (Rotated Factor Matrix) ให้พิจารณาทีละคอลัมน์ เลื่อนน้ำหนักตัวประกอบที่มีค่าตั้งแต่ .3 ไว้ (ไม่ว่าจะมีความหมาย + หรือ - ก็ตาม) หลังจากนั้นให้พิจารณาเป็นแถว (รายตัวแปร) เลื่อนน้ำหนักตัวประกอบที่มีค่าตั้งแต่ .3 ไว้เช่นกัน พิจารณาตัวแปรแต่ละตัว ถ้ามีค่าตั้งแต่ .3 อยู่บนตัวประกอบหลายตัวให้เลื่อนน้ำหนักสูงสุดบนตัวประกอบนั้น ตัวแปรใดที่มีค่าน้ำหนักสูงใกล้เคียงกันบนตัวประกอบมากกว่า 1 ตัวถือว่าเป็นตัวแปรซับซ้อน จะต้องแก้ไขปรับปรุงใหม่ เมื่อได้จำนวนตัวแปร และจำนวนตัวประกอบแล้ว ก็สรุปจำนวนตัวประกอบที่ได้ พร้อมทั้งตั้งชื่อให้สอดคล้องกับตัวแปรและรายงานผลค่าร้อยละของความแปรปรวนของตัวแปรที่ให้กับตัวประกอบนั้นด้วย

ข้อสังเกตเกี่ยวกับงานวิจัยที่ใช้เทคนิคเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ

บุญชม ศรีสะอาด (2540 : 164) ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการวิจัยที่ใช้เทคนิคในการวิเคราะห์องค์ประกอบว่า

1. ผู้วิจัยอาจเน้นการวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นจุดเด่นของการวิจัย แล้วเสริมด้วยจุดประสงค์อื่น เช่น เปรียบเทียบความสามารถแต่ละฉบับ (แต่ละด้าน) ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ตามตัวแปรอิสระ เช่น เพศ ฯลฯ หรือวิจัยเพื่อสร้างเครื่องมือ หรือเทคนิคในการวัดเป็นสำคัญ แล้วมีการวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นส่วนหนึ่ง เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของเครื่องมือวัดเหล่านั้นว่าสามารถวัดองค์ประกอบตามที่มุ่งหวังจริง
2. ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ จะปรากฏค่าต่าง ๆ ซึ่งยังไม่สมบูรณ์ เพราะบอกแต่ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ไม่ได้บอกว่าองค์ประกอบที่ 1 , 2 , 3 , (ถ้ามี) นั้นคือองค์ประกอบอะไร ผู้วิจัยต้องพิจารณาโดยใช้หลักเหตุผลว่า ฉบับใดบ้างที่วัดองค์ประกอบนั้นมาก กลุ่มนั้นควรเป็นเรื่องอะไร แล้วตั้งชื่อองค์ประกอบเอง
3. สามารถนำเทคนิคนี้ไปวิจัยได้อีกอย่างกว้างขวาง โดยมีเงื่อนไขว่าต้องมีการวัดหลาย ๆ ด้าน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับจรรยาบรรณครู

ในปัจจุบันได้มีผู้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับจรรยาบรรณครูเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยสามารถค้นคว้าได้ดังนี้

นันทวัฒน์ กิติสิทธิ์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงพัฒนาการของคุรุสภา ตลอดถึงการควบคุมจรรยาบรรณวิชาชีพครูทั้งในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตด้วย จากการวิจัยพบว่าเท่าที่ผ่านมาคุรุสภาไม่ได้ทำตามบทบาทหน้าที่ขององค์กร วิชาชีพครูอย่างแท้จริง ทั้งนี้จะมาจากสาเหตุที่ว่าคุรุสภาได้ทำหน้าที่การบริหารงานบุคคลของครู แทน ก.พ.ร่วม 30กว่าปี และการมีองค์การค้ำของคุรุสภาซึ่งเป็นแหล่งหาผลประโยชน์ให้คุรุสภานั้นเองการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพ โดยการให้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูนั่น จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนแต่ทั้งนี้จะต้องมีการควบคุมถึงผู้ประกอบวิชาชีพครูทุกกระทรวง ทบวง กรม รวมทั้งภาคเอกชนด้วย เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรม ซึ่งก็เป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพทั่วกันทั้งประเทศด้วย ในด้านองค์กรวิชาชีพครูจะต้องบริหารโดยผู้ประกาศวิชาชีพครูทั้งจะต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ขององค์กรวิชาชีพครูอย่างแท้จริง

พิบูลย์ กระแสสุข (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสภาพและแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมครูตาม จรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอฝาง ซึ่งผลการศึกษาพบว่า สภาพพฤติกรรมครูตามจรรยาบรรณ ครูได้แสดงออกอย่างชัดเจนในด้านการแสวงหาความร่วมมือในการพัฒนาศิษย์ โดยมีการสอบถาม ปรีกษาผู้ปกครองและเพื่อนครูในบางส่วนตัวพบว่าครูมีความตั้งใจสอน ไม่ขาดการสอนโดยไม่จำเป็น ตรวจผลงานและใช้ผลงานของศิษย์ ไม่ลงโทษเกินเหตุ ไม่ใช้แรงงานศิษย์เพื่อประโยชน์ส่วนตน ไม่แสวงหาประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ปกติ ติดตามข่าวสารทางด้านวิทยาการ ฟังการบรรยายและเข้ารับการอบรม มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการนำเทคโนโลยีมาใช้สอน ร่วมกิจกรรมขององค์กรวิชาชีพ ช่วยเหลือเพื่อนครูทางด้านส่วนตัวในเรื่องทุนทรัพย์หรือเมื่อประสบปัญหาเดือดร้อน ร่วมงานการกุศลและงานประเพณีทั้งของเพื่อนครูและชุมชน ในขณะที่ครูมีการแสดงพฤติกรรมน้อยในเรื่องต่อไปนี้ ด้านการสอนคือ เรื่องการจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน การแก้ไขข้อบกพร่องของศิษย์ การนัดหมายศิษย์เพื่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมเพื่อมุ่งสู่ผลจริง ๆ การประเมินผลเพื่อพัฒนา และ การกำหนดเป้าหมายการสอนที่พัฒนาขึ้น ครูยังไม่ทุ่มเทเพื่องานการสอนอย่างจริงจังขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในด้านส่วนตัวและเพื่อนร่วมงาน พบว่า ครูมีปัญหาเรื่องความสามัคคี การพูดต่อเสียดนินทา ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนให้ทันต่อวิทยาการ ขาดการวางแผน

เพื่อพัฒนาตน ไม่นิยมศึกษาความรู้จากเอกสารตำรา มีปัญหาการยอมรับผลทางวิชาการและไม่
 ประชาสัมพันธ์ผลงานของเพื่อนครู ของตนเอง และองค์กรวิชาชีพ ในด้านการเป็นผู้นำในการ
 อนุรักษ์ พัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรม พบว่า ครูมีพฤติกรรมสอดคล้องกับจรรยาบรรณน้อย
 อุปสรรคปัญหาของการส่งเสริมพฤติกรรมตามจรรยาบรรณที่พบ คือ ครูขาดแรงจูงใจ มีปัญหา
 ความพร้อมของโรงเรียนและของครู ครูมีงานด้านอื่นอีกมาก ครูมีปัญหาส่วนตัวเรื่องหนี้สิน และ
 ปัญหาการขาดความสามัคคี ไม่พัฒนาตนเอง และไม่รู้สึว่าการกระทบกระเทือนต่อตำแหน่งแม้ไม่
 เปลี่ยนพฤติกรรม ครูส่วนหนึ่งไม่ศรัทธาต่ออาชีพแต่ต้องประกอบวิชาชีพครู มีปัญหาการไม่ยอมรับ
 และประชาสัมพันธ์ผลงานของเพื่อนครู ตนเองและองค์กรวิชาชีพอันมีสาเหตุมาจากความไม่มั่นใจ
 เรื่องความบริสุทธิ์ใจในการจัดทำ ผลงาน และการปฏิบัติงานมีผลประโยชน์ในด้านวัฒนธรรมและภูมิ
 ปัญญาท้องถิ่น ครูขาดความรู้ ขาดความสนใจ และอยู่ภายใต้อิทธิพลการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่
 รุนแรงในขณะนี้

จันทนา เลือดกรุงศรี (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง
 เจตคติเชิงจริยธรรมและความทันสมัยด้านจิตใจของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือครูสังกัด
 กระทรวงศึกษาธิการทั่วประเทศ ผลการวิจัยพบว่า ครูมีเจตคติเชิงจริยธรรมและความทันสมัยด้าน
 จิตใจ ในระดับที่ใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะระหว่างสังกัด เขตการศึกษา หรือจังหวัด จริยธรรมมี
 ความสัมพันธ์กับความทันสมัยด้านจิตใจในทางบวก ทั้งภาพรวมและรายองค์ประกอบ ซึ่งสรุปได้ว่า
 ครูที่มีเจตคติเชิงจริยธรรมก็จะมีคามทันสมัยด้านจิตใจด้วย

วิทยา รุ่งนาภา (2536 : บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาการรับรู้ของผู้บริหาร หัวหน้า
 หมวดวิชาและครูอาจารย์ เกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูใน โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญ
 ศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา และครูอาจารย์
 เกี่ยวกับการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญ
 ศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา และครู อาจารย์ผู้สอนใน
 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความคิดเห็นว่าเกณฑ์มาตรฐาน
 วิชาชีพครู มีความสำคัญอยู่ในระดับ “ มาก ” ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่ม โดยส่วนรวมมี
 ความเห็นว่า ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์ ปฏิบัติตนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
 อยู่ในระดับ “ มาก ” แต่เฉพาะกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติ
 ตนในเรื่อง “ รอบรู้ สอนดี ” และ “ มุ่งพัฒนา ” อยู่ในระดับ “ ปานกลาง ” ส่วนเรื่อง “ คุณธรรมและ
 จรรยาบรรณ ” อยู่ในระดับ “ มาก ”

เจนการณั์ เพียงปราชญ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนกับคุณธรรมจรรยาบรรณ ของครูผู้สอน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า พฤติกรรมของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมด้านคุณธรรมจรรยาบรรณ โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนกับคุณธรรมจรรยาบรรณ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพโดยการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอนพบว่า เพศ ระดับชั้นที่ทำการสอน ระดับการศึกษา อายุ และประสบการณ์การสอนที่แตกต่างกันของครูมีผลทำให้พฤติกรรมการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมคุณธรรมจรรยาบรรณของครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพโดยการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอนพบว่า เพศ ระดับชั้นที่ทำการสอนระดับการศึกษา และอายุของครูที่แตกต่างกัน มีผลทำให้ครูมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจรรยาบรรณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประสบการณ์การสอนที่แตกต่างกันของครู ไม่มีผลต่อความแตกต่างของพฤติกรรมด้านคุณธรรมจรรยาบรรณของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลงานวิจัยเบื้องต้น ไม่ได้นำปัจจัยอื่นเข้าไปอธิบายระดับจรรยาบรรณให้เห็นเด่นชัด ผู้วิจัยจึงได้แยกอธิบายปัจจัยที่ต้องการเปรียบเทียบด้านต่าง ๆ คือ เพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อดูว่าปัจจัยดังกล่าวจะมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณครูอยู่ในระดับใดซึ่งจะแยกอธิบายปัจจัยต่าง ๆ จากผลการวิจัย ดังนี้

เพศ

นักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเพศ และความแตกต่างระหว่างเพศ เช่น ระพีสาคริก และคณะ (2529 : 339) กล่าวว่า เพศนอกจากจะแตกต่างกันบางประการในด้านกายภาพระหว่างเพศชายและเพศหญิงแล้ว ด้านแนวความคิดและจุดหมายในชีวิตยังมีความแตกต่าง

ณรงค์ สิทธิประเสริฐ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาจรรยาบรรณของครูผู้สอนในทรรศนะของข้าราชการครู ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการครูสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า ข้าราชการครูชายและหญิงมีทรรศนะในการปฏิบัติตามข้อกำหนดจรรยาบรรณครูแตกต่างกันในด้านการยึดมั่นศาสนา ด้านการอุทิศเวลาในการสอน ด้านการรักษาชื่อเสียงของตนเอง ด้านการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ และด้านความซื่อสัตย์สุจริต โดยครูเพศหญิงให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตนสูงกว่าครูเพศชาย

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยของ สมจิต เครือสุคนธ์ (อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ , 2540 : 23) เรื่องการศึกษาคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของครูประจำการกลุ่มทางไกลของศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนในเขตภาคกลางพบว่า เพศหญิงมีคุณธรรมด้านการรู้จักวางความซื่อสูงกว่าเพศชาย

เช่นเดียวกับ สมชาย แสงสุวรรณ (2538 : 96) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องวินัยในการปฏิบัติงาน ของข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มเพศชายและเพศ หญิงมีระดับความเหมาะสมในการปฏิบัติตามวินัยในการปฏิบัติงานในองค์ประกอบวินัยที่มีต่อตนเอง วินัยที่มีต่อการศึกษา และวินัยที่มีต่อวงการศึกษาแตกต่างกัน โดยกลุ่มเพศหญิงสูงกว่าเพศชาย

ในทำนองเดียวกัน ภัทรศักดิ์ เทพธร (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การกระทำ ผิดทางวินัยของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในภาคใต้ ระหว่างปี พ.ศ. 2534 – ปี พ.ศ. 2536 ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูที่กระทำผิดทางวินัยเป็นเพศ ชายมากกว่าเพศหญิง

จากงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า เพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับวินัย คุณธรรม และการปฏิบัติตามข้อกำหนดจรรยาบรรณ ดังนั้น ผู้วิจัยได้นำปัจจัยด้านเพศไปใช้เป็นตัวแปร อิสระ โดยตั้งสมมติฐานว่า ครูที่เพศต่างกันมีพฤติกรรมด้านจรรยาบรรณครูแตกต่างกัน

อายุ

อายุนับเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งซึ่ง อุทัย หิรัญโต (2524 : 73 – 74) ได้กล่าวว่า อายุหรือวัยของบุคคลนั้นปรุ่งแต่งความรู้สึกนึกคิด ความสนใจ ทักษะ บุคลิกภาพของคนให้แตกต่างกัน คนที่มีอายุมากหรือผ่านโลกมามากจะมีประสบการณ์มากกว่าคนที่มีอายุน้อย และ อาจจะมีเหตุผลมากกว่า

ณรงค์ สิทธิประเสริฐ (2537 : บทคัดย่อ) เรื่องจรรยาบรรณของครูผู้สอนในทรศนะของ ข้าราชการครู ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า ข้าราชการครูที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี และตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไปมีทรศนะต่อความสำคัญในการ ปฏิบัติตนตามข้อกำหนดจรรยาบรรณครูไม่แตกต่างกัน

สอดคล้องกับ สมชาย แสงสุวรรณ (2538 : 96) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วินัยในการ ปฏิบัติงานของข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ข้าราชการครูกลุ่มอายุ น้อยกว่า 30 ปี 30 – 40 ปี และมากกว่า 40 ปี มีระดับความเหมาะสมในการปฏิบัติตามวินัยใน

การปฏิบัติงานในองค์ประกอบวินัยที่มีต่อตนเอง วินัยที่มีต่อการศึกษา วินัยที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ และวินัยที่มีต่อวงการวิชาชีพครู ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จะเห็นได้ว่า อายุเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของครู ซึ่งในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยนำอายุไปใช้เป็นตัวแปรอิสระ และตั้งสมมติฐานว่าครูที่มีอายุต่างกันจะมีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูแตกต่างกัน

ตำแหน่ง

ตำแหน่งของบุคคลในสังคมมีความสำคัญมาก เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดให้บุคคลได้รู้ถึงสิทธิและหน้าที่ที่ควรปฏิบัติ และยังเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้บุคคลมีความกระตือรือร้นในการยกตำแหน่งของตนให้สูงขึ้นซึ่ง โสกา พิกุลชัย และอรทัย ชื่นมณุษย์ (อ่างถึงในปกรณัม ศรีดอนไผ่, 2523 : 7) ได้กล่าวว่า ตำแหน่งทุกตำแหน่งจะถูกคาดหวังไว้ระดับหนึ่งว่า พฤติกรรมของคนที่อยู่ในตำแหน่งนั้น ควรจะทำอะไร มีพฤติกรรมอย่างไร เป็นเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่หรือพันธะของตำแหน่งนั้น ๆ นอกจากนี้ตำแหน่งยังมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามวินัยและจรรยาบรรณครู ดังนี้

วันเพ็ญ พันสถา (2524 : 140 – 149) ได้ศึกษาเรื่องความผิดทางวินัยของข้าราชการครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดและข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า ข้าราชการครูสายผู้สอน กระทำผิดวินัยมากกว่าข้าราชการครูสายผู้บริหาร

สอดคล้องกับการวิจัยของ เฉลียว อยู่สีมารักษ์ (2529 : 144 – 148) ได้วิจัยเรื่องความผิดทางวินัยตามมาตรา 81 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พบว่า ข้าราชการครูกระทำผิดทางวินัยกรณีประพฤติชั่วเป็นผู้ดำรงตำแหน่งครูผู้สอนมากกว่าสายผู้บริหาร

แต่ทางด้าน ณรงค์ สิทธิประเสริฐ (2537 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องจรรยาบรรณของครูผู้สอนในทรศนะของข้าราชการครู ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า ข้าราชการที่เป็นผู้บริหาร และครูผู้สอนแสดงทรศนะต่อความสำคัญในการปฏิบัติตนตามข้อกำหนดจรรยาบรรณครูแตกต่างกันด้านการอุทิศเวลาในการสอน ด้านการรักษาชื่อเสียงของตนเอง ด้านการถ่ายทอดความรู้เต็มความสามารถ และด้านการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยครูผู้สอนให้ความสำคัญในการปฏิบัติตนสูงกว่าผู้บริหารทุกด้าน

จะเห็นได้ว่า ตำแหน่งครูสายผู้สอนให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามจรรยาบรรณสูงกว่าสายผู้บริหาร แต่ด้านการทำผิดทางวินัย ครูสายผู้สอนจะกระทำผิดมากกว่าสายผู้บริหาร ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำตำแหน่งไปใช้เป็นตัวแปรอิสระและตั้งสมมติฐานว่าครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีพฤติกรรมจรรยาบรรณครูแตกต่างกัน

ประสบการณ์ในการทำงาน

ตามหลักการโดยทั่วไปแล้วไม่ว่าจะเป็นงานใด ๆ ก็ตาม คนที่มีประสบการณ์สูงในการทำงานย่อมจะปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ดีกว่าคนที่มีประสบการณ์ต่ำหรือไม่มีประสบการณ์ เนื่องจากผู้ที่มีประสบการณ์มากสามารถคาดการณ์ได้อย่างถูกต้อง และใช้ประสบการณ์หาวิธีการแก้ปัญหาในการทำงานได้ดีกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อย

สุจิตร์ โนคำ (2527 : บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทและปัญหาในการปฏิบัติงานของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการสอน 6 ปีขึ้นไป จะปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในแนวปฏิบัติมากกว่าครูวิชาการของกลุ่มโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี

นอกจากนี้ เฉลิว อยู่สีมารักษ์ (2529 : 144 – 148) ได้วิจัยเรื่องความผิดทางวินัยตามมาตรา 81 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2518 ของข้าราชการครู สังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ระหว่าง พ.ศ. 2524 – 2528 พบว่า ข้าราชการครูที่กระทำผิดทางวินัย กรณีประพฤติชั่ว มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 ปีลงมา กระทำผิดทางวินัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.20 รองลงมาคือผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 6 – 10 คิดเป็นร้อยละ 28.96

ทางด้าน วิชากร บัวหอม (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาสมรรถภาพในการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลตามธรรมชาติของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีธรรมชาติต่อสมรรถภาพการบริหารงานโรงเรียนต่างกันอย่างไรมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน

ในทำนองเดียวกัน ประยุทธ์ โขชัย (2537 : 137) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทในจังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์การทำงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท

จะเห็นได้ว่าประสบการณ์ในการทำงานของครูมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกประสบการณ์ในการทำงานเป็นตัวแปรอิสระ ตลอดจนตั้งสมมติฐานว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างก็มีพฤติกรรมจรรยาบรรณครูแตกต่างกัน

งานวิจัยที่ใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ

สุมาลี ขุนจันดี (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเพื่อศึกษาองค์ความรู้ของแนวคิดการเสริมสร้างพลังในองค์กรแนวทางการประยุกต์ใช้แนวคิดการเสริมสร้างพลังในองค์กรทางการศึกษาที่เน้นในเรื่องการบริหารจัดการในองค์กร โดยเฉพาะการเสริมสร้างพลังครู และศึกษาคุณลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อการเสริมสร้างพลังครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยผู้วิจัยใช้วิธีเชิงบรรยายในขั้นแรก ส่วนในขั้นที่สองนำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถามเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด และผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาดีเด่น จากนั้นได้นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ สกัดองค์ประกอบแบบวิธีองค์ประกอบแกนमुखสำคัญ และหมุนแกนแบบออบลิควิน พบว่าคุณลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อการเสริมสร้างพลังครู ประกอบด้วย 9 ด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถในการวางแผนงาน ด้านความปรารถนาในเชิงความคิด ด้านความเป็นประชาธิปไตยในการทำงาน / การบริหารงาน ด้านการมองผู้อื่นในแง่ดี ด้านจริยธรรมและคุณธรรมในการทำงาน ด้านความสามารถในการบริหารคน และบริหารงาน ด้านการมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและต่องาน ด้านความประพฤติที่เป็นแบบอย่างที่ดี และด้านความสามารถในการชี้นำผู้อื่น

กฤตวรรณ โอปนพันธุ์ (2536 : บทคัดย่อ) ศึกษาดัชนีรวมทางการอุดมศึกษาที่บ่งชี้คุณลักษณะโดยส่วนรวมของนิสิตใหม่ ระดับปริญญาตรี ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยทำการสร้างดัชนีรวมด้วยการวิเคราะห์ตัวประกอบ สกัดตัวประกอบแบบวิธีภาพพจน์ และหมุนแกนตัวประกอบแบบอโรทอนอลด้วยวิธีแวนิแมกซ์ ซึ่งได้ดัชนีรวมลักษณะของนิสิต 6 ตัว ดังนี้ ลักษณะของนิสิตเน้นกิจกรรม ลักษณะของนิสิตเน้นกีฬา ลักษณะของนิสิตเน้นศิลปะ ลักษณะของนิสิตเน้นวิชาการ ลักษณะของนิสิตเน้นสังคม และลักษณะของนิสิตที่ไม่ผูกพันกับสาขาวิชาอาชีพที่เรียน

ประภารัต มิเหลือ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็นของครูนักวิจัยและองค์ประกอบของสมรรถภาพครูนักวิจัย โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ สกัดองค์ประกอบแบบภาพพจน์ และหมุนแกนองค์ประกอบแบบอโรทอนอลด้วยวิธีแวนิแมกซ์ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่า สมรรถภาพที่สำคัญมี 7 องค์ประกอบ เรียงลำดับ คือ ด้านความรู้ความสามารถในระเบียบวิธีวิจัยและการดำเนินการวิจัย ด้านทักษะในการพัฒนาการเรียนการสอน ด้านจรรยาบรรณนักวิจัย ด้านบุคลิกภาพและคุณธรรมของครู ด้านทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้และการใช้ข้อมูลข่าวสาร และด้านความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อความรู้

สุดใจ ชันทองคำ (2533 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนาแบบวัดความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีวิเคราะห์ตัวประกอบด้วยการสกัดตัวประกอบด้วยวิธี PCA (Principle Component Analysis) หมุนแกนแบบออร์ทोगอนอล (Orthogonal) ด้วยวิธีแวนิแมกซ์ (Varimax) ได้ตัวประกอบที่สำคัญ 8 ตัวประกอบ ซึ่งวัดคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์ คือ การยอมรับผิดและการปฏิบัติตามคำสั่ง การตรงต่อเวลานัดหมาย การตรงต่อเวลาทำงาน การปฏิบัติตามสัญญา การปฏิบัติตามข้อตกลง การไม่เอาเงินของผู้อื่น การไม่เอาของผู้อื่น การพูดความจริง